

Offisersbladet

Tidsskrift for Befalets Fellesorganisasjon

nr. 5 august 2008 • årgang 61

**Norges største
air show** s.10-11

Øvelse Volcanex 2008
s.36-37

**Logistikere på
dypt vann**

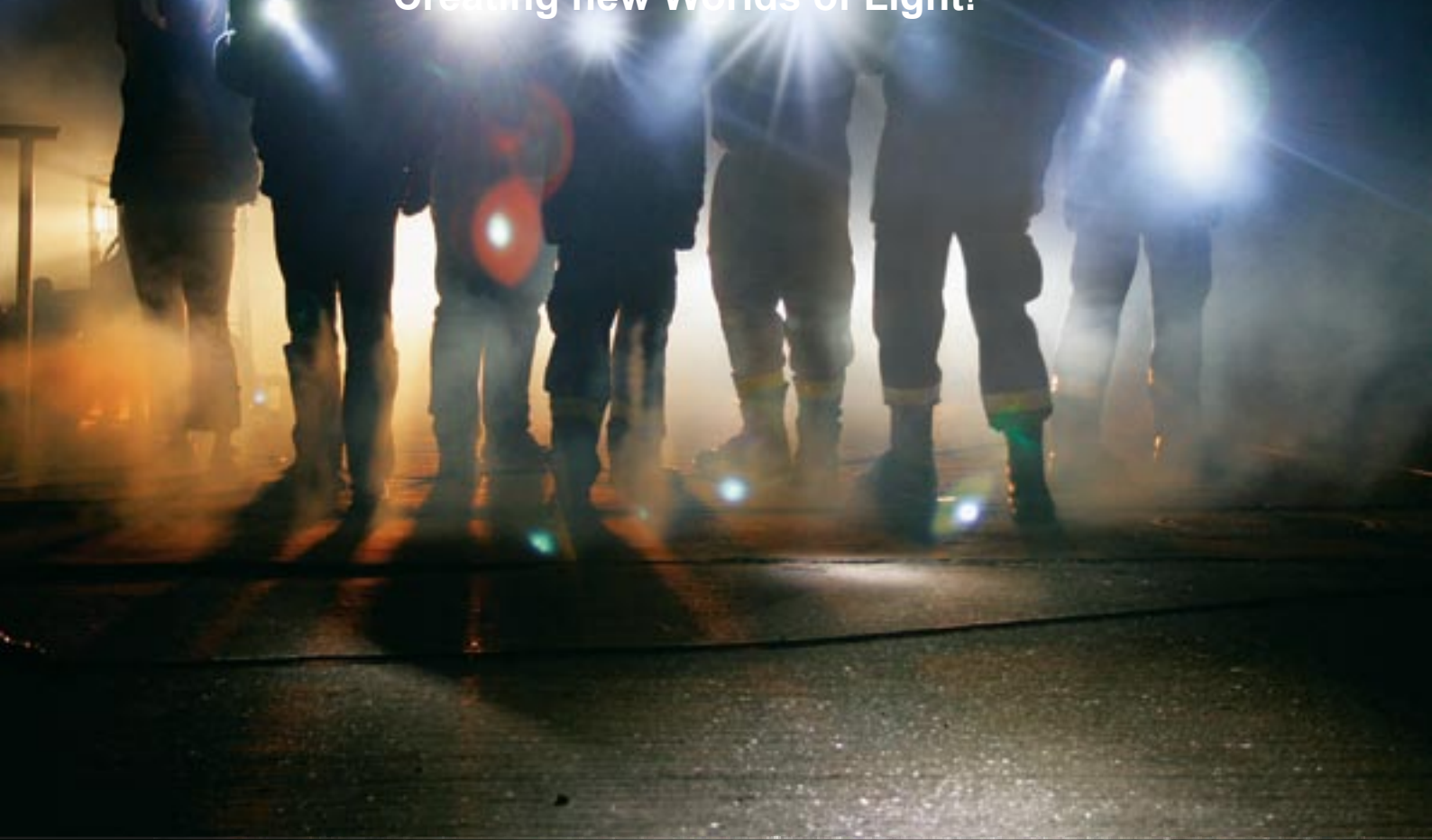
**Luftkrigsskolens
Eurotur 2008** s.52-53

**Ett yrke
– én organisasjon**

LED LENSER®

Creating new Worlds of Light!

NYHET!

Hodelykt H7

140
Lumen

190m
Rekke-
vidde

75t
Batteri-
Levetid

- Trinnløs Fokusering
- Trinnløs Dimmer
- Vippbart hode
- 100 000t levetid diode
- 10 års Garanti

NYHET!

ProFocus T7

170
Lumen

220m
Rekke-
vidde

120t
Batteri-
Levetid

- Trinnløs Fokusering
- Dynamisk bryter
- Høykvalitets flyaluminium
- 100 000t levetid diode
- 10 års Garanti

Trygve Alm%

Norges Autoriserte importør for LedLenser

Tlf: 22 57 50 50 Fax: 22 57 50 51 E-post: post@trygvealm.no www.trygvealm.no

www.ledlenser.com

Offisersbladet

Nr. 5 – 61. Årgang
Organ for Befalets Fellesorganisasjon

BFO:

Postboks 501 Sentrum, 0105 Oslo
Telefon 23 10 02 20
Telefax 23 10 02 25
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no
Besøksadresse: Karl Johans gate 12 j
(inngang fra Kirkegata)

Ansvarlig utgiver:

Eivind Solberg

Redaktør:

Einar Holst Clausen

Redaksjon og abonnementsavdeling:
Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 23
E-post: mona.eriksen@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund-Stat

Annonseansvarlig:

Karin Smedsrud karin@2punkt.no
Ekebergåsen 76, 1900 Fetsund
Telefon +47 63 88 42 00
Mobil +47 98 20 54 16
Telefax +47 63 88 50 80

(Bekreftet opplag 2008: 10.500)

Signerte artikler representerer ikke nødvendigvis
BFOs mening. Forfattere er selv ansvarlig for
innholdet og de meninger som fremholdes.
Usignert innhold er redaksjonelt.

Utgivelsesplan 2008:

Nummer	Matr.frist	Utgivelse
Nr. 6 oktober	26.09	17.10
Nr. 7 desember	21.11	05.12

Grafisk produksjon:

Design: punkt&prikke... jeanettelarsen@bluezone.no

Trykk: LOS Grafisk

Bilder:

Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt
av Forsvarets Mediesenter.

Forside:

Foto: Bodø Hovedflystasjon.
F-16 i krapp sving, med røykmarkering under
flystevnet på Bodø Hovedflystasjon.

Redaksjonen avsluttet:

22. august 2008

Stille før stormen

Ja, nå er vel de fleste tilbake friske og raske, etter en velfortjent ferie.

I ferien har det vært relativt stille på forsvarsfronten i media, unntatt
litt avisskriverier om Forsvarets betalingsproblemer(LOS), og et par
artikler om kampflykjøpet og tilhørende gjenkjøpsavtaler i henholdsvis
VG og Dagens Næringsliv.

Kampflykjøpet

Offisersbladet har det siste året trykket flere artikler om dette temaet, både
for og imot de to kandidatene. Artiklene har både provosert og gledet, og
redaksjonen har da også mottatt mange telefoner og e-post med høy
temperatur. La bare en ting være sagt. Offisersbladet og BFO har på ingen måter
hatt til hensikt å ta noe standpunkt til hvem av kandidatene som er best egnet som nytt
norsk kampfly, men derimot bidra til litt temperatur og debatt rundt temaet. Eventuelle
leserinnelegg om det fremtidige kampflykjøpet vil selvfølgelig bli vurdert trykket, men de
store "faglige" artiklene, vil bli lagt litt på is. Det er nå opp til våre fagmilitære på området, å
gi politikerne godt nok grunnlag frem til de skal ta avgjørelsen ved utgangen av dette året.

Hektisk for BFO og ansatte i Forsvaret

Når jeg i min overskrift skriver stille før stormen, så antyder jeg at det erfaringsmessig også
denne høsten, og resten av året garantert blir hektisk for både ansatte og tillitsvalgte.
Stikkord som Iverksettelsesbrev(IVB), LOS, et nytt og fullstendig omorganisert FLO (les:
tilbake til start), budsjettarbeid, samt videre omstilling i Forsvaret, selv om enkelte hevder at
omstillingen er ferdig. Også her håper jeg at dere lesere kan tipse Offisersbladet om
aktuelle saker vi kan få på trykk, eller at dere rett og slett sender meg et leserbrev, hvis det
er noe dere brenner for, eller ønsker å ta opp.

Sigurd Frisvold – ISL del 2

I Offisersbladetss utgave nr 3/2008, hadde tidligere forsvarssjef Sigurd Frisvold en kritisk
artikkel om ISL. Denne artikkelen har skapt mye debatt, en konstruktiv debatt. Det er
gledelig at Offisersbladet på denne måten makter å bidra også på et slikt nivå. I denne
utgave av Offisersbladet trykker vi Frisvolds meget konkrete og gjennomarbeidede
oppfølging i ISL-saken. Offisersbladet håper dette kan bidra til en videre avgjørende debatt
i saken.

Forsvarets flyavtale med Norwegian

Som alle vet, så vant Norwegian Forsvarets anbud på flyreiser, og overtok fra SAS
transportansvaret for forsvarets personell med deres familier. Forsvaret skulle spare store
pengebeløp ved å la Norwegian overta. Men har nå Forsvaret spart så mye penger på
dette byttet? Min klare påstand er et klart nei. Mange tjenestemenn og kvinner har vært i
kontakt med BFO og Offisersbladet, og har uttrykt frustrasjon og forbannelse over det
rutetilbudet Norwegian tilbyr Forsvaret. Mange mener at dagens tilbud er klart dårligere
enn hva SAS hadde, så vel på antall avganger/ankomster, som hvilke tider på døgnet man
kan komme seg av gårde til sin destinasjon. Et selvpåpekt eksempel på dette, er når
Offisersbladet på en torsdag skulle til Bardufoss så tidlig som mulig for å delta på et møte.
Første avgang var klokken 10:10 med ankomst Bardufoss ca 12:00! Nå ble det selvfølgelig
en forsinkelse, så Offisersbladet landet ikke på Bardufoss før nærmere 12:30.
Hva med offiserer som skal delta på møter som starter om morgenen? De må da reise opp
dagen før, og dette medfører overnatting og kostdøgn natt. Det som verre er, er at returen
fra Bardufoss ikke går før klokken 21:05, og med ankomst Gardermoen klokken 23:00, så
blir det vanskelig med videre transport til andre byer! Ukependlere lider også under
Norwegians rutetider fra Bardufoss. Å komme hjem til familien nærmere midnatt på fredag,
er ikke holdbart. Offisersbladet ankom ikke Gardermoen før 23:30 på grunn av forsinkelse
på denne avgangen også. Nei – Norwegian, dette er for dårlig! Det kan nesten virke som
om de fra Forsvaret som har fremforhandlet avtalen med Norwegian, burde skolerer bedre
på avtaleinngåelse.

Lykke til i andre halvår 2008!

Einar Holst Clausen
Redaktør

Fagpressen

OPPLAGSKONTROLLERT

UTENLANDSBEORDRING

VURDERER DU Å KJØPE BIL PÅ EXPORT?

NYE VOLVO XC60

ONE WORLD, ONE MARKET

VOLVO INTERNASJONAL CUSTOMERS SALES

er en internasjonal salgsorganisasjon som selger biler til diplomater og militære som er på flyttetet. Prisene er meget gunstige da bilene leveres rett fra fabrikk i Gøteborg. Vi har også mulighet til å levere biler i de fleste hovedsteder i Europa og USA. Bilene kan spesialtilpasses til de markeder de skal brukes/sluttbrukes.

Velkommen til en informativ samtale med Jon Bergersen, Tax-Free Sales, tlf 22 88 26 05, mob. 901 35 280. E-mail: jon.bergersen@bilja.no

Besøk oss på www.bilja.no - betjent med eDialog 24t i døgnet, hele uken

bilja
Nordens største bilkjede

RISE STORM

Umoe Mandal AS

Member of the Ullveit-Moe Group
Gismerøya, Servicebox 902, N-4509 Mandal, Norway
Tel: +47 3827 9200 Fax: +47 3826 0388
E-mail: mandal@um.no / Internet: www.um.no

umoe

www.um.no

Redaktørens leder: Stille før stormen	3
«Å skape luftmakt fra fødselen».....	6
Norges største air show	10
BFOs kommentarer til Iverksettingsbrevet ..	12
Leserbrev	16
Litt av Hvert	18
Kjekt å ha.....	20
Tilbakeblikk.....	21
Dronning Margrethes livgarde 350 år	22
BFO leder: Omstilling en krevende aktivitet..	23
Gule sider.....	24
Pressemeldinger	33
KAFO & BESO leder	34
Kadetter på stridskurs.....	35
Øvelse Volcanex 2008	36
Felles opptak og Seleksjon på Evje.....	38
Fem apiranter	40
Logistikere på dypt vann	41
Intervju med brigader Erik Gustavson	42
Norske deltakere i Nijmegen	44
Internasjonale nyheter	47
Avdeling LOS i Nijmegen	48
Mangelfull lederutvikling.....	50
Luftkrigsskolens Eurotour 2008.....	52
Hadde dere bare kommet tilbake!.....	54
Drømmetur til Nord-Norge	58

«Å SKAPE LUFTMAKT

Senior National Representative (SNR), Oblt Dag "Surf" Simastuen, reflekterer over jagerflygerutdannelsen ved Sheppard Air Force Base (AFB), Texas, USA.

Av oberstløytnant Dag Simastuen

Jeg var selv elev på Euro Nato Joint Jet Pilot Training (ENJJPT), Sheppard AFB i 1987-88, og ble tildelt flygervingen i april 1988. Siden de dager har det blitt mange meningsfulle, fartsfylte og innholdsrike år i Luftforsvaret ved flere F-16 skvadroner i inn- og utland, flyging i internasjonale operasjoner, skoloring ved Forsvarets skoler, og som skvadronsjef for 331 skvadron. Med stor interesse for å gjøre andre gode, er det meget interessant og givende å inneha en stilling som SNR og instruktør ved ENJJPT, i tillegg til å være SNR for den generelle flyger- og navigatør utdannelsen i USA og Canada.

ENJJPT ble offisielt åpnet i 1981, og Luftforsvaret var raskt med på programmet

med norske flyelever. Programmet representerer et multinasjonalt treningsmiljø for NATO land, og gir offiserene en glimrende mulighet til å trene med fremtidige samarbeidspartnere fra forskjellige land. Det kan være begynnelsen for fremtidige operasjoner hvor man integrerer NATO land for fremtidige NATO oppdrag. ENJJPT introduserer koalisjonskonseptet og skaper forståelse for fremmede kulturer og forskjeller mellom nasjonene som deltar i programmet. Dette er igjen viktig for gjensidig respekt og gir økt mulighet til å operere sammen, orkestrere slagkraft og styrke i pågående og fremtidige konflikter.

Gen Lt (p) Wilhelm Mohr var hovedtaler og æresgjest ved en graduasjon på Sheppard AFB i september 2006. Under dette besøket avduket han en kopi av avdelingsflagget fra "Camp Little Norway" i

Canada, hvor Norge utdannet flygere under den andre verdenskrig. Den norske kontingenten ved Sheppard AFB viderefører med dette offisielt navnet "Camp Little Norway".

Det koster mye penger å utdanne våre jagerflygere, og vi trenger de beste til å gjøre dette, i det beste programmet som i dag eksisterer. I tillegg til at ENJJPT i seg selv er et meget godt og solid program, har Luftforsvaret i dag en svært erfaren instruktørstamme ved Sheppard AFB. Samtlige instruktører har operativ bakgrunn fra F-16 og andre typer jagerfly. Hensikten med rollen som SNR og rollen til de øvrige instruktører er å følge opp flygende personell på utdanning, være gode rollemodeller, og drive kontinuerlig rettledning under flygerutdannelsen. Felles for alt norsk personell her borte, instrukt-

FRA FØDSELEN»

Norske elever ferdig med flytur.

Gutta fra P-Flight.

T-38C cockpit

Glade nordmenn på vei til flyene.

Elev og instruktør klar for flyging.

tører og det administrative elementet, er at vi er her for våre flyelever. Vi skal som enkeltindivider og som et team i fellesskap gjøre andre gode. Ved å skape et miljø hvor trivsel og trygghet er et hovedfundament, kan vi få det beste ut av hvert enkelt individ. Dette er en del av kunsten og oppskriften for å gjøre andre gode.

Luftforsvaret har i dag instruktører på alle flytyper på Sheppard og innen de fleste disipliner som eksisterer i ENJJPT organisasjonen. De norske instruktørenes ansvarsfelt dekker hele spekteret som innebærer blant annet ledelse av skvadron, ledelse av "flight" (en flight består av ca 12 elever fra forskjellige nasjoner), kvalitet-

sikring og evaluering av instruktører, evaluering under eksamensflyging for elever, og andre viktige og sentrale gjøremål i de respektive "flighter". I tillegg har vi en instruktør på den videregående utdannelsen, Introduction to Fighter Fundamentals (IFF), som også gjennomføres på Sheppard AFB etter tildeling av flygeringen. Dette er flygernes første introduksjon til å bruke flymaskinen som en våpenplattform. De norske instruktørene utmerker seg ved dyktighet, har et godt rykte og oppnår gode resultater generelt. Som eksempel kan nevnes kaptein Alexander Tuft som ble nominert til beste instruktør blant alle nasjoners instruktører i 2007.

Utdannelsen består i hovedsak av ca 6 måneder på flytypen T-37 (flytypen T-6 fra 2009 for norske elever), ca 7 måneder på T-38C, og om lag 3 måneder på IFF med flytypen T-38C. Etter dette går veien videre til Tucson Air National Guard i Arizona og F-16.

Det er ikke kun det faglige som står i fokus ved Sheppard AFB og "Camp little Norway". Hypotetisk ville sikkert våre elever kommet seg gjennom utdannelsen uten noen norske instruktører her borte, men det er den komplette offiser som vi skaper som jeg ser som svært viktig. Kombinasjonen av flyger og offiser skaper et fundament, med en grundig forståelse av hva Luftforsvaret krever av den enkelte, og innsikt i hvilke oppgaver som venter, både på norsk territorium og i internasjonale operasjoner. Ansvar, respekt og moral står i fokus. På ENJJPT lærer man å samarbeide med andre, hvor "teamwork" og sterk disiplin gir gode resultater. Norske flyelever har tradisjonelt sett oppnådd meget gode resultater ved Sheppard AFB. ENJJPT har også en form for pris, "ENJJPT Star". Nåværende F-16 flyger, John Fredrik Gjerlaug (nå ved 338 skvadron, Ørland Hovedflystasjon) som i sin tid oppnådde særdeles gode resultater under sin utdanning ved ENJJPT, innehar denne. Dette er noe vi nordmenn her borte er meget stolte av.

I disse dager gjennomføres innføringen av flytypen T-6, og to av de norske instruktørene flyr nå denne flytypen. Dette er en moderne propellflymaskin, med moderne utstyr som tilfredsstiller dagens krav. Dessuten er T-38C oppdatert med ny avionikk og "glass display" i cockpit. Dette er meget godt utstyr for å forberede flygerne våre på maskiner som Luftforsvaret opererer, og vil operere fremover. I fremtiden vil Luftforsvaret øke antall elever på den første flytypen T-37/T-6. Etter denne perioden på cirka 6 måneder, vil noen få elever bli plukket ut til flermotorutdannelsen andre steder i USA, mens de resterende vil fortsette på Sheppard på jagerflyutdannelsen. Dette er etter min mening et klokt valg siden utdannelsen på Sheppard AFB introduserer teamwork, den beste trening og høy disiplin. Dette vil resultere i en meget god start for alle kategorier flygende personell. Jo større antall elever vi kan få gjennom deler av ENJJPT utdannelsen, dess bedre vil det være for Luftforsvaret på sikt.

Med elever som hovedfokus, og hovedmål å gjøre disse så dyktige som overhodet mulig, i tillegg til nødvendig vektlegging på den militære profesjon, er vi ved "Camp little Norway" med på å skape luftmakt fra fødselen.

Bruk medlemsfordelene dine!

Samarbeidsavtalen mellom Befalets Fellesorganisasjonen og If sikrer deg som medlem 10 % rabatt på forsikring av de fleste private skadeforsikringer. Det gjelder blant annet forsikring av privatbil, villa, fritidsbåt, hytte, tohjuling, husdyr og verdisaker.

Og samler du alle forsikringene dine i If kan du bli If Pluss-kunde og oppnå ytterligere rabatt og fordeler. Denne rabatten kommer i tillegg til den du får som medlem av BFO.

Vil du vite mer?
Ring Forsvarets Personellservice på
telefon 23 09 2400 eller mil 05 10 24 00.

Rolig, vi hjelper deg.

Anne dyder

Navn Etternavn, risikospesialist

www.if.no Tlf: 02400

KILDE: WWW.IF.NO

nr 6834560

"Autofil-Larssen" storkoste på Bodø Hovedflystasjon under flystevnet.

På hodet i lav høyde, med stor fart, krever presisjon.

Barna fikk også prøve flysimulator.

NORGES STØRSTE

Bodø Air Show ble arrangert helgen den 14-15 juni. Over 15.000 mennesker fikk i flott sommervær se halsbrekkende stunts i lufta, kilometervis med oppstilte fly, og en opplagt «Autofil-Larssen» som helskrudd speaker på Bodø Hovedflystasjon.

Av Einar Holst Clausen

Dette store flyshowet har kommet i stand etter et samarbeide mellom Bodø kommune, Avinor og Luftforsvaret.

Program for alle og enhver

Bodø Hovedflystasjon var arena for alt fra gamle travere som Harvard og Dakota, moderne jagerfly, helikoptre, små hobbyfly og modellfly. De av de oppmøtte som liker barske hestekrefter på hjul, ble også tilfredsstilt, for Harley Davidson gutta og bilgale Amcarentusiaster møtte frem med sine kjøremaskiner. Harley Davidson, Porsche 911 og Ford Escort MK 2 fikk også prøve seg i akselerasjon mot F-16 på flystripa, en kamp de etter noen hundre meter tapte. Speaker, Jan Erik Autofil-Larssen, sørget som vanlig for hysterisk god stemning, i samarbeid med den erfarne

jagerflygeren Rolf Liland, som faglig sett kommenterte flyaktivitetene.

Ikke bare Norges største flyshow

Avinors Håvard Breivik, sjef for Bodø Air Show, og operativ sjef, major Vegard Bøthun, var begge svært fornøyd med gjennomføringen av årets Air Show. Med over 15.000 tilskuere, flott vær, variert stort program, samt en avvikling uten problemer, så er det lett å være enig. Dette ble en folkefest for Bodøværingene, og folket i Flybyen Bodø kan nå skryte av å ha vært med på ikke bare Norges, men Europas største flyshow i 2008. Sjefen for 132 Luftving, brigader Per Egil Rygg, roste alle som har jobbet med arrangementet, og sa at de har vært med på å skape noe som de fleste kun opplever ytterst få ganger i løpet av livet. De har bidratt til nok et avsnitt i Flybyen Bodø's historie, sa Rygg.

Her følger en bildekavalkade fra det svært vellykkede flyshowet på Bodø Hovedflystasjon:

Luftakrobatikk på sitt beste.

Orion som eskorteres av to F-16

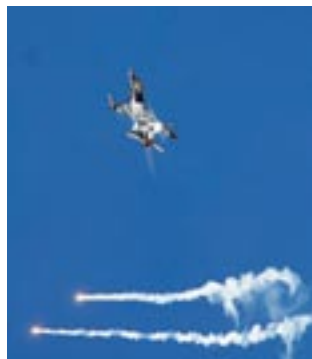

Fullskalamodell av Joint Strike Fighter var for første gang i Norge.

Folk strømmet til og fant plasser over alt på flystasjonen.

AIR SHOW

Både egne og utenlandske F-16 viste frem sine utmerkede flyegenskaper.

Kø på vei inn i AWACS flyet.

BFOs kommentarer til Iverksettelsesbrevet

Forsvarssjef Sverre Diesen.

Av Tom Skyrud Forhandlingsleder BFO

Innledning og prosess

Med bakgrunn i blant annet anbefalingene som ble gitt av Forsvarspolitisk utvalg (FPU), samt i Forsvarssjefens Forsvarsstudie 2007 (FS 07), fremmet Forsvarsdepartementet (FD) 28. mars 2008 sine anbefalinger om videreutvikling av Forsvaret i neste langtidsperiode, formalisert i St.prp.nr. 48 (2007-2008) – Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier – for godkjenning i Statsråd.

St.prp.nr 48 (2007-2008) har videre gjennom våren vært til behandling i Stortingets forsvarskomite, som i sin tur fremmet sin anbefaling til Stortinget gjennom Innst. S. nr. 318 (2007-2008). (Innstilling til Stortinget fra forsvarskomiteen basert på St.prp.nr. 48)

Med Regjeringens stortingsflertall var det denne gangen ikke mulig å oppnå et bredt forsvarpolitisk forlik, og Stortingets føringer for videreutviklingen av Forsvaret i neste langtidsperiode, er i det alt vesentlige sammenfallende med Regjeringens anbefalinger i St.prp. nr. 48 (2007-2008).

Gjennom Stortingets behandling og godkjenning av Innst. S. nr. 318 (2007-2008) torsdag 19. juni 2008, ble målene for videreutviklingen av Forsvaret i neste langtidsperiode vedtatt. Dette ga igjen grunnlaget for FDs Iverksettelsesbrev (IVB) til etatene, hvor tiltak og oppdrag for å oppfylle Stortingets vedtak formaliseres. Iverksettelsesbrevet for langtidsperioden 2009-2012 ble formelt overlevert FSJ tirsdag 8. juli 2008.

Iverksettelsesbrevet gir FSJ de oppdrag og rammer som er

nødvendig for at han skal kunne gi sine oppdrag og føringer for gjennomføringen til sine underlagte sjef. Dette skjer gjennom utarbeidelse av Forsvarssjefens Gjennomføringsdirektiv (GFD), og gjelder for hele planperioden 2009-2012. Utarbeidelse og godkjenning av GFD skal behandles i henhold til Hovedavtalen i Staten (HA), og er første gang medbestemmelse kommer til anvendelse i slike beslutningsprosesser. Medbestemmelsen vil ikke gjelde i forhold til de oppdrag og politiske føringer som er gitt i IVBen, men i forhold til gjennomføringen av oppdragene innenfor FSJs handlingsrom.

Utarbeidelsen av GFD skal basere seg på IVB, og kan normalt først starte når IVBen formelt foreligger. Med bakgrunn i integrert strategisk ledelse og integrerte prosesser i FD, har imidlertid arbeidet med utarbeidelse av GFD denne gangen startet parallelt med ferdigstillelsen av IVBen. Første utkast til GFD ble sendt på høring hos kapitteleierne før IVBen formelt var overlevert. Arbeidstakerorganisasjonene er lovet en kopi av neste høringsversjon, før Gjennomføringsdirektivet formelt skal drøftes, tentativt månedskiftet august/september 2008. Godkjent GDF forventes utgitt medio september, og danner det formelle grunnlaget for det arbeidet og tiltak som må iverksettes av FSJ'ens underlagte sjef for å følge opp Stortingets føringer for neste langtidsperiode. I den grad FD har behov for å iverksette tiltak allerede i innværende år, vil dette komme som presiseringer, endringer og tillegg (PET) til IVB for 2008.

Selv om den politiske prosessen fra FD's utarbeidelse av St.prp.nr 48 til Stortingets behandling av Innst.S.nr. 318 og utgivelse av IVBen formelt ikke er underlagt medbestemmelse i henhold til HA, betyr ikke dette at BFO ikke har bidratt i prosessen. BFO har som det er

orientert om tidligere, bidratt aktivt gjennom hele prosessen i forhold til utarbeidelsen av FS 07 og St.prp.nr. 48. I denne sammenheng er det gitt mange skriftlige innspill, samtidig som det er gjennomført en rekke møter med de ansvarlige for prosessene.

Arbeidet med utarbeidelsen av IVBen startet i FD parallelt med at St.prp.nr 48 ble fremmet. Arbeidet har vært ledet av FD V, men har involvert de fleste avdelingene i departementet, samt i noen grad Forsvarsstaben gjennom Personell-, økonomi- og styringsstaben (FST/PØS). BFO har gjennom en rekke kontaktforummøter i FD i grove trekk blitt orientert innholdet i dokumentet, samt om utviklingen i prosessen. Det har i disse møtene vært åpnet for å komme med synspunkter og kommentarer, men siden informasjonen har vært overordnet og generell, har kommentarene blitt tilsvarende, med ett unntak. I forhold til IVBens kapittel 7, Personell og kompetanse, fikk vi på et møte like før slutføringen av IVBen muligheter til å lese og kommentere innholdet i dette kapittelet. BFOs kommentarer til utkastet av kapittel 7 er i stor grad hensyntatt av FD i den endelige IVBen.

Videre har BFO vært aktiv inn mot Forsvarskomiteen i forbindelse med deres behandling av St.prp.nr. 48. Det er også her gitt skriftlige innspill, gjennomført ulike møter, samtidig som BFO gjennom høringen i komiteen hadde 30 minutter alene med hele komiteen, hvor det var tid til både innledende kommentarer, spørsmål og svar.

BFO ser nå frem til den videre prosessen med ferdigstilling av Forsvarssjefens Gjennomføringsdirektiv. Det som imidlertid blir avgjørende for om Forsvaret skal klare å nå de politiske målene for neste langtidsperiode, er en god og inkluderende prosess på alle nivå når planer og oppdrag skal omsettes i konkrete handlinger ute ved de lokale avdelingene. Her blir det helt avgjørende at alle parter

blir involvert i henhold til intensjonen i Hovedavtalen, samtidig som det settes av nok tid og ressurser til en god og forsvarlig prosess.

Noen kommentarer til Iverksettingsbrevet

Iverksettingsbrevet for langtidsperioden 2009-2012 finner dere i sin helhet på BFOs hjemmeside (<http://bfo.no/>), og BFO vil nedenfor kun komme med noen overordnede betraktninger og kommentarer.

IVBen gir som sagt FDs oppdrag og rammer til FSJen for å iverksette Stortingets føringer for utviklingen av Forsvaret i neste langtidsperiode. Målsettingen med denne langtidsplanen er å styrke og videreutvikle Forsvaret, slik at det blir bedre balansen mellom de oppgavene Forsvaret skal utføre, strukturen og ressursene. I hvilken grad dette vil lykkes, er i stor grad avhengig av at forutsetningene for de foreslåtte tiltak innfris. Dette gjelder spesielt i forhold til de økonomiske forutsetningene, og da både i forhold til de økonomiske beregningene som er lagt til grunn for anbefalingene, men ikke minst finansieringen av Forsvaret gjennom de årlige budsjettene.

Etter BFOs oppfatning er IVBen både omfattende og på noen områder detaljstyrende, mens den på andre områder er mer generell og gir FSJ nødvendig handlingsrom for en hensiktsmessig gjennomføring.

Der IVBen går langt i å detaljstyre, innskrenker den også områder som normalt ville vært underlagt medbestemmelse i henhold til Hovedavtalen. Eksempel på dette er organiseringen av Forsvarets øverste ledelse, hvor FD fastslår at det for nivået under FSJ kun skal være 10 direkte underlagte sjefer (DIF). FD har videre i stor grad besluttet lokaliseringen av disse, hvor blant annet generalinspektørene skal flyttes ut av FST, samlokaliseres med og bli sjef for egen forsvarsgren. Videre griper FD inn i gjennomføringen

ved å sette, etter BFOs oppfatning, alt for knappe tidsfrister for når endringene skal være gjennomført. BFO har gjennom hele prosessen vært svært kritisk til anbefalingen om å flytte generalinspektørene ut av Forsvarssjefens etatsledelse (FST), da dette i stor grad vil svekke FSJens rolle som militærfaglig rådgiver for Regjeringen.

Videre er BFO svært kritisk til de knappe tidsfrister FD har satt for omorganiseringen av Forsvarets øverste ledelse og etableringen av et nytt Fellesoperativt hovedkvarter (FOH). Ikke bare griper denne styringen inn i gjennomføringen som normalt er underlagt medbestemmelse, men den korte tidsfristen vil også etter BFOs oppfatning vanskeliggjøre en forsvarlig prosess for omorganiseringen. Forsvarets hovedarbeidsmiljøutvalg (FHAMU) behandlet i juni et forslag til en "Dreiebok for omstilling i Forsvaret", som for planformål beskriver aktiviteter og tidsforbruk for ulike omstillingstiltak. FHAMU vedtok å anbefale at "Dreieboken" skulle legges til grunn for gjennomføringen av fremtidige omorganiseringer i Forsvaret. FDs fastsatte tidsplan "tvinger" likevel FSJen til allerede ved første omorganisering etter vedtaket, til ikke å ta hensyn til FHAMUs vedtak og anbefaling.

BFO er bekymret for om det faktisk er mulig å gjennomføre omstillingen innenfor gjeldende lov og avtaleverk med det tidsløpet FD legger opp til for deler av omstillingen.

Nedenstående tabell viser FDs føringer for de ulike organisasjonsendringene. Tabellen gir ikke et fullstendig bilde, da FD i forhold til etableringer i 2009 også har beskrevet tiltak som skal være iverksatt allerede 1. januar 2009 og de fleste endringen implementert innen 1. august 2009.

Følgende fargekode angir status for omstillingen:

Nedlagt/Utfaset	Delvis etablert	Etablert
-----------------	-----------------	----------

Strategisk ledelse	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Omorganisering ledelse, herunder flytting av GI'er								
Etablering av FSJ direkte underlagte sjef								

Fellesoperativ ledelse	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Etablering av nytt FOH								
FOH lokalisert Reitan				Trinn	vis	opp	bygging	

Hæren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Styrke Brigadekommando								
Styrke ledelsesstøtteavd,								
taktisk støtte og logistikk								
Flytte Jegerutdanningen								
til Setermoen								

Sjøforsvaret	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Innfasing av nye fregatter og								
MTB Skjold-klassen								
Kvalitativ oppgradering av								
primært YKV								
Flytting av rekruttskole								
til Bergen								

Luftforsvaret	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Innfasing av								
C-130 J transportfly								
Innfasing av								
NH-90 maritime helikopter								
Etablering av hovedbase								
helikopter på Bardufoss								
Mar. helikopter detasjement								
i sør								
Egen utredning høsten								
2008								
Etablering av rekruttutdanning								
på Kjevik								

Heimevernet	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sammenslåing til 11 distrikter								
Nedleggelse av HV								
utdanning Værnes								

Felleskapasiteter	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Forbedring av innsats- og								
reaksjonsevne								

BFO er imidlertid tilfreds med den oppmerksomheten personell og kompetanse har fått gjennom hele prosessen, og at det er tatt inn som et eget kapittel i Langtidsplanen og IVBen. Selv om kapittelet om personell og kompetanse er omfattende og spenner over et stort område, gir det etter BFOs oppfatning føringer og rammer på et hensiktsmessig nivå. Det vil si at det setter krav og mål for den videre utviklingen av området, men overlater i stor grad til etaten og partene hvordan målene skal nås.

Eksempel på dette er videreutviklingen av personellkorpset, hvor FD denne gangen kun gir overordnede føringer og retning for utviklingen. Tidligere har dette ofte vært regulert i IVBen med konkrete tall for hver personellkategori, samt føringer for antall stillinger på de ulike gradsnivå. IVBen legger denne gangen til rette for at det er behovene synliggjort gjennom Forsvarets struktur og organisasjonsplaner som danner grunnlaget for personellstrukturen.

BFO er videre tilfreds med den oppmerksomhet familie- og livsfasepolitikk, helse, miljø og sikkerhet og personell i utenlandsoperasjoner har fått i IVBen, men hadde ønsket at FD hadde gått enda lenger i å beskrive en intensjon i forhold til belastning og rotasjonsmønster for deltagelse i internasjonale operasjoner. Etter BFOs oppfatning burde man også fra politisk hold signalisert at en normal rotasjon etter forholdet 1:5 er en ønsket målsetting.

BFO støtter også de endringene som foreslås i forhold til gjeldende Befalsordning, hvor man nå legger til rette for økt bruk av beordring for de laveste gradsnivåene. Så lenge dette kombineres med tilsvarende endringer i avansementsordningen, slik at denne gruppen sikres en hensiktsmessig gradsutvikling, vil endringe etter BFOs oppfatning bidra til en mer hensiktsmessig og forutsigbar forvaltning. Her legges det til rette for at både Forsvarets og den enkeltes behov for forutsigbarhet i større grad kan ivaretas gjennom forpliktende tjenesteplaner. BFO har imidlertid hele tiden argumentert for at ovenstående endring også burde gjelde til og med løytnantsnivå, slik at man blant annet får en enhetlig forvaltning av avdelingsbefal. BFO forventer at dette skjer når ordningen evalueres.

BFO har gjennom hele prosessen fra utarbeidelse av FS 07 til Stortingets behandling av Langtidsmeldingen fremmet mange innspill i forhold til Forsvarets fremtidige struktur. BFOs største bekymring er knyttet til de personellmessige konsekvensene ved de foreslått organisasjonsendringene, og da i første rekke i forhold til hvilke konsekvenser dette vil få for Forsvarets evne til å rekruttere og ikke minst beholde kvalifisert personell. Ut over dette vil vi kun knytte noen korte kommentarer til den vedtatte strukturen.

Selv om Hæren ikke tilføres en fjerde manøverbataljon som BFO har argumentert for, er BFO tilfreds med at Hæren nå styrkes. Dette er viktig og et riktig signal i forhold til å bidra til et bedre arbeidsmiljø og en forsvarlig arbeidsbelastning for Hærens personell, både nasjonalt og internasjonalt. BFO er imidlertid usikker på om strukturens behov for vernepliktige er tilstrekkelig for sikre en tilfredsstillende rekruttering til videre utdanning eller tjeneste i Forsvaret, ikke minst gjelder dette i forhold til forsvarsgrenenes produksjonsansvar for Heimevernet.

BFO er videre glad for at det ble funnet rom for å videreføre Skjold-klasse MTB, men er skeptisk til nedleggelsen av rekruttutdanningen på Madla, hvor det er investert betydelige beløp i tidsriktig og velfungerende bygningsmasse.

BFO vil i arbeidet videre med implementering av IVBen jobbe for en best mulig prosess på alle nivå, slik at medbestemmelsen blir reell og personellet blir ivaretatt på best mulig måte. Tiltakene vil berøre de fleste, og BFO ønsker alle lykke til!

Feilslått ledelseskonsept - Del 2

Av Tidligere forsvarssjef Sigurd Frisvold

Mitt innlegg i Offisersbladet der jeg karakteriserer Integrert Strategisk Ledelse (ISL) som et feilslått ledelseskonsept har medført en debatt som er nødvendig for Forsvaret. I Aftenposten 9. mai kommer imidlertid Jacob Børresen med utsagn som må korrigeres.

Børresen var fortsatt i aktiv tjeneste mens han var en pådriver i en partipolitisk prosess for ISL. Det er nå på tide at han slutter å gjemme seg bak uniformen, og at han sammen med sin kollega Peter A Moe tar sitt ansvar for det som Børresen beskriver som følger: "I dag preges den integrerte ledelsen av uklare kommando-linjer, uklare nivåer, rot og rør."

Den lite smigrende, men treffende

beskrivelse som gis av ISL i dag, inntraff faktisk ganske umiddelbart etter etableringen, til tross for gjentatte gode råd og advarsler for å unngå dette. Det er riktig at jeg sterkt frarådte og var imot den foreslåtte ISL-ordningen. Min vurdering var at jeg ikke kunne løse mine instruksfastlagte oppgaver fra FD, og at FST med ledergruppen samt en velfungerende kommandostruktur var av helt avgjørende betydning. Jeg registrerte også raskt en ambisjon i FD, om at etatsledelsen skulle foregå fra FD, men at denne ambisjonen og maktlysten ikke samsvarte med kravet til innsikt og kompetanse.

Stortinget hadde heller ikke vedtatt at etatsledelsen skulle foregå fra FD, og at det skulle etableres en ny Generalstab med Ass.Mil.depråd som en alternativ FSJ's kapasitet. ISL ble i tillegg mye integrering og lite strategisk ledelse, og var åpenbart en ordning med betydelige svakheter. Det er derfor noe sent av Børresen nå å være enig "i at den integrerte ledelsen i Forsvaret har store svakheter". Det er også all grunn til å spisse ørene når han, av alle, trekker fram USA og UK (som forøvrig har Glene eller tilsvarende, samlokalisert med FSJ), som eksempler til etterfølgelse. Hvorfor trekker han ikke fram våre nabo-land Sverige, Danmark og Finland i disse nordiske tider? Kan det skyldes at de, fornuftig nok, ikke har en integrert ledelse? Påstanden om at Norge som demokrati ikke kan leve med en såkalt "sterk og uavhengig forsvarssjef" er derfor Børresen på det verste - helt meningsløs.

Til refleksjon og innsikt vil jeg anbefale Kåre Willochs artikkel i VG 23. juni 2001

med tittel "Forsvarssjefens ytringsplikt". Jeg anbefaler videre General Mike Jacksons selvbiografi "Soldier", som gir en mer kritisk tilnærming til det britiske ledelseskonseptet på forhold som er gjenkjennbare i vår hjemlige diskusjon, blant annet ansvars/myndighetsdimensjonen og P&I-funksjonen.

Den store svenneprøven for ISL har vært St.prop 48. Det har derfor vært knyttet stor spenning til om denne ville inneholde de nødvendige grep for å bringe Forsvaret ut av en langvarig og økende ubalanse mellom politiske mål og tildelte midler. Beklageligvis synes det ikke å være tilfellet. Fraværet av tilstrekkelige og forutsigbare ressursrammer er åpenbar. Sammen med urealistiske politiske målsetninger, vil den dype og vedvarende ubalansen forsterkes og skyve flere sektorer i Forsvaret inn mot ulike former for strukturelt sammenbrudd. I tillegg kommer strategiske feilgrep som flytting av Glør og FOHK. Dette innebærer heller ingen styrking av forsvar i Nordområdene. Tvertimot, disse feilgrepene har klare negative konsekvenser blant annet innen kompetanse, økonomi og med svekket evne til å løse primærfunksjoner som resultat. For Forsvaret er dette en altfor stor pris å betale for vedtak som er i kategorien ren distrikts- og symbolpolitikk.

Noen vil da søke trøst i General Patton's utsagn om at "plans are nothing, execution is all". Men det betinger stor beslutnings- og gjennomføringsevne, situasjonsforståelse og fleksibilitet, noe som nødvendigvis ikke er de oftest benyttede beskrivelser av ISL.

En videreføring av ulike former for over-

Familiedirektivets verdi = 0

Jeg er gift med en som deg; offiser i hæren

Jeg har fulgt mannen min gjennom Kosovo, Krigsskolen, Setermoen og hjem. Han levde og åndet for jobben sin og jeg har inntrykk av at arbeidsgiver var fornøyd med ham og. Mitt erfaringsgrunnlag er nok langt mindre enn mange av mine "likekvinner", men nå tar jeg skjelen i egen hånd for å gjøre mine behov hørt blant de som bestemmer i systemet deres som påvirker så mange flere enn dere som jobber i det. På mine runder i systemet deres har det ikke virket som om de der oppe er spesielt interessert i å få tilbakemeldinger. Noe som er rart i disse

dager når mangelen på KS utdannet personale er prekær og skilsmisse tallene deres ikke er noe å skryte av heller.

Min familie har blitt ille behandlet av min manns arbeidsgiver, etter at han fullførte Krigsskolen. Ekteskapet vårt var den som måtte bære børen av dårlig ledelse og ikke minst mangelen på et reelt familiedirektiv, som var mer enn noen fagre ord på papiret uten virkemidler bak. Jeg er en dame med bein i nesen og som ikke gir meg uten å ha forsøkt alle muligheter først. Jeg hadde full jobb i Nord, barnehageplass, venner, holdt svømmekurs, var leder for

Kvinnenettverket, studerte m.m. Allikevel, når vårt behov for hjelp og reel støtte fra arbeidsgiver var som størst var det "Forsvarets behov som var styrende". Vi hadde mange og lange samtaler med Presten i Etterretningsbataljonen. Jeg kontaktet Familiekontakten, direkte underlagt S1, som ikke kunne gjøre noe. Sjefen til Familiekontakten, Rådgiver Familiestøtte i HSTY, Anne Rebekka Rasmussen, kunne ikke gjøre noe. Jeg kontaktet Sjefen til Rasmussen, Senior Stabsoffiser Familiekoordinator Grete Moe Evensen, ei heller her kunne hjelpen nås.

og detaljstyring, eller "micromanagement", mot mål som ikke er realiserbare er mer trolig. Med et skråblikk er det fristende å trekke fram et uttrykk fra Winston Churchill, som General Rupert Smith siterte under luftkampanjen i Kosovo: "Keep bugging on"(KBO). Han forklarte dette som "an unnatural act ...committed in a dark and unpleasant place...that produces nothing ...but has a certain rhythm to it" ¹⁾

Manglende evne og vilje til å justere mål og retning når faktiske forhold tilsier at dette er nødvendig er sannsynligvis det største problem i dagens langtidsplanlegging. Dette er en umulig situasjon for Forsvaret, men må løses politisk ved at Stortinget kontinuerlig og nøye ettergår forsvarets rammevilkår og konsekvensene av disse, for deretter å iverksette korrigerende tiltak.

Å være toppleder er en risikosport. Å være toppleder innenfor ISL, der den som har ansvaret ikke har myndigheten, og de som har tiltatt seg myndigheten ikke har ansvaret, er en ekstremsport. Og alle ansvarspiler peker mot FMIN dvs Regjeringen. Det er ikke troverdig innenfor ISL å bruke etatssjefen(FSJ) som en "buffer" når:

- FSJ er en del av og sitter i FD
- deler av det stabsapparat han bruker tilhører FD
- hans ytre styringssystem er redusert og fragmentert

Det er videre både praktisk og prinsipielt uholdbart at det samme stabsapparat i FD både deltar i saksforberedelsene for FSJ og deretter er saksbehandlere for FMIN. Det felles tilsvar fra FMIN/FSJ bekrefter

dette, ikke minst når det oppstår uenighet. Etter mitt innlegg i Offisersbladet, har FMIN besluttet at store deler av FD's avdeling for operasjons- og beredskapsplanlegging, inkludert sit.senteret, skal overføres FST fra 1. januar 2009. Dette er en viktig og ikke minst prinsipielt riktig beslutning. Begrunnelsen er at det gir klare ansvars-og styringsforhold for både sivil og militær ledelse, ikke minst en tydeliggjøring av FSJ's kommando-myndighet. Det er de samme argumenter som jeg har framført siden 2002. Det er også verdt å merke seg at det, ikke overraskende, er samlokaliseringen mellom FST og FD som har gitt faglige synergi-effekter. Av denne eksersisen kan det enkelt fastslås at en operativ styringslinje direkte fra FD utenom FST til FOHK er et grovt feilgrep som helt unødvendig har dratt problemer, militær friksjon og negativ fokus direkte inn i FD. For å unngå at dette fortsetter må overføringen gjennomføres umiddelbart. Denne endringen viser også, interessant nok, at det er fullt mulig å endre ISL selv om Stortinget iht Ass.Mil. Depråd ²⁾ ønsket å flytte styringen av militære operasjoner fra FSJ til FD. Dette synes forøvrig å stå i motsetning til svaret fra FD om hvorfor man ikke kan gjennomføre en ekstern og uavhengig evaluering av ISL. Om årsaken til dette er byråkratisk formalisme, prestisje eller frykt for resultatet er vanskelig å vurdere, men det gir uansett en feil signaleffekt til Forsvarets personell som kontinuerlig evalueres og omstilles. Når en pådriver for ISL er enig i "at den integrerte ledelsen i Forsvaret har store svakheter", og tilføyer

at "I dag preges den integrerte ledelsen av uklare kommandolinjer, uklare nivåer, rot og røre", er det et alvorlig varsel til FD. Med de utfordringer som Forsvaret har er ISL-konseptet med sine svakheter, etter mitt syn, ikke levedyktig. ISL er nå ikke bare en del av problemet, men forsterker problemet. Min anbefaling er følgende:

- flytt FSJ og det apparat han trenger for å løse sine instruksfastlagte oppgaver som etatssjef og Regjeringens prinsipielle fagmilitære rådgiver organisatorisk ut av FD og inn i FST.
- etabler integrerte strategiske prosesser mellom FST og FD der dette er strengt nødvendig.
- nedlegg stillingen som Ass.Mil.Depråd

Samlokaliseringen er tillitsskapende og fundamentet for gjensidig forståelse mellom FST og FD. Samtidig gir samlokaliseringen ryddige og klare ansvars-og myndighetsforhold mellom FSJ/FST og FMIN/FD. Etter mitt syn er dette en "vinn-vinn situasjon" for de berørte parter. Det gir et FD som kan fokusere på sin primæroppgave, mindre byråkrati og en bedre politisk styring for FMIN. Ansvars-og myndighetslinjene i Forsvaret kan bli klare og ryddige, og en fornuftig delegering er mulig. Hvor lang tid forvisningen av Glene tar vil tiden vise, men også de vil bli flyttet tilbake.

1) General MIKE Jackson: Soldier s 245-246
2) Aftenposten 10. mai 2008

Jeg har foreslått til sistnevnte tiltak som kunne forbedre vår situasjon, bla. et diskusjonsforum på familiweb, sidene hvor personer som sitter i samme båt kan komme i kontakt og lufte vanskelighetene sine og kanskje få litt støtte. Opprettelsen av en Familieverns representant som er lønnet av Forsvaret, men som representerer den svakeste part i en eventuell interessekonflikt med arbeidsgiver. Per i dag går klager gjennom S1 i bataljonen som legger både bataljonens og familiens sak frem for FPT som så vurderer saken. Jeg stiller ett meget stort spørsmålstegn til denne praksisen da vår erfaring er at

motpartens argumenter lett kan "bli borte", manipuleres eller ikke legges nødvendig vekt på når avgjørelsen skal tas. En som jobber for arbeidsgiver må jo være inhabil? Avgjørelsen kan ruinere eller redde en familie. Dette er tiltak som koster langt mindre enn å ha fire full-/del-tidsansatte Familiekontakter i hver bataljon bare på Setermoen! Jeg har, dessverre for Hæren, blitt en dårlig reklame for medflyttere til potensielt fremtidige kadetter til KS. Mannen min har fått nok, flere fra hans kull fra KS går med de samme tanker, han har fått seg en sivil jobb fra med en gang etter at

plikttårene etter KS er over. Jeg unner ingen det "helvete" jeg personlig har slitt med som en direkte konsekvens av Forsvarets (manglende) personellhåndtering. Jeg appellerer til fagorganisasjonene til å føre denne fakkelen videre da jeg er sikker på at fremtiden vil bære med seg både flere som mener det samme som jeg, samt flere skillsmisser.

Samantha M. Digre

Folkefest med maritimt preg

For mange av Bergens innbyggere, fins det ingen ting vakrere enn å se Vågen full av seilbåter. Når noen av båtene i tillegg er blant verdens største seilskuter som villig lar seg betrakte i strålende sommersonne, gjør nok det dagen komplett for en ekte kjuagutt eller jente!

Tall Ships Races 2008s første etappe gikk fra Liverpool til Måløy, og etter dager med sammenhengende folkefest i Måløy var turen kommet til Bergen for noen dager med vennskapelige aktiviteter og norsk kystkultur forut for andre og siste etappe. Bergen har også tidligere vært gjestehavn for samme arrangement, så forventningene til en gjentakelse av suksessen i 2001 var på forhånd store.

Den vanlige samlingen med motorisert "Tupperware" måtte vike plassen for 75 gjestende seilskuter under Tall Ships Races i Bergen.

til at Andersen ledet de frivilliges innsats, og at svært mange av de frivillige som i en stor grad besto av liaisonoffiserer for de besøkende seilskutene er rekruttert blant Haakonssverns ansatte, stilte også Saniteten i Sjøforsvaret med sanitetsberedskap under arrangementet. Mobil sanitetskapasitet var etablert på Bradbenken, hvor to militære leger og fire sykepleiere fikset det meste av skader på sin stedlige legevakst.

Blant de andre deltagende nasjoners seilskuter fant vi også flere militære, hvor den Mexicanske marinens skoleskip "Cuauhtémoc" viste seg å være svært populær med sine stilige antrukne offiserer og mannskap, som villig stilte opp med tilbud om private salsakurs til kvinnelige besøkende om bord. Etter en fantastisk langhelg i Bergen som bød på det meste av tradisjonelle værerslag, begynte seilasens andre etappe med kurs for Den Helder i Nederland tirsdag 12. august med en samlet seilparade ut Byfjorden. Etter en litt skuffende sjetteplass i første etappe, men med en oppløftende førsteplass i sjantikonkurransen, gikk starten av andre etappe bra for Statsraad Lehmkuhl. I skrivende stund vites det ikke om de lyktes i å nå sitt primære mål, å slå Christian Radich, men viljen er i alle fall til stede. Det eneste man som skipper om bord ikke rår over er vinden, og verden er som kjent liten når vinden er god...

Selv om arrangementet er en sivil foreteelse, stiller Sjøforsvaret med støtte til arrangementet, samt at Statsraad Lehmkuhl i første etappe av seilasen også var under militær kommando med en besetning fra Sjøkrigsskolen. Båndene mellom dagens marine og fortidens seilskuter er altså til stede, og samtlige av de frivillige under landdelen av arrangementet i Bergen var under "militær kommando" av Kommandør Åsmund Andersen, Sjef Haakonssvern orlogsstasjon. I tillegg

Av Rolf J. Ledal

Første flytur med Hercules C-130J-30 «Frigg»

Dette er første fly i leveransen av fire stk C-130J-30 SuperHercules.

Flygningen ble gjennomført 8 juli, ved flyprodusenten Lockheed Martin's fasiliteter i Marietta, Georgia. Flyet gjennomgår nå slutttest etter produksjon for så å gå inn på modifikasjon slik at vi får den versjonen (block 6.0) som RNoAF har bestilt. Offisiell overtakelse fra fabrikkens er tentativt 12 november 2008, sier major Tore R Ulriksen, som er delprosjektleder Teknisk/Nye Transportfly.

Tore er forøvrig som mange vet, BFO tillitsvalgt og tidligere omstillings OTV i BFO.

Nye Bachelor offiserer ut fra Luftkrigsskolen

Lørdag 21. juni graduerte Kull 56 fra det første treårige bachelorstudiet på Luftkrigsskolen.

I tillegg til kull 56 graduerte også Cecilie Sveen og Marius Vaage etter fullført utdanning, og samtlige graduanter sto oppstilt i Erkebispegården der Skolesjefen og Generalinspektøren inspiserte. Mange familiemedlemmer og pårørende hadde tatt turen til Trondheim for å delta på graduasjonssermonien.

Etter oppstillingen gikk turen inn til Eysteinshallen, hvor det ble utdelt vitnemål og bestemannspriser. Det ble en minnerik seanse for Kull 56, spesielt med tanke på at Luftforsvarets Musikkorps spilte dedikerte musikkstykker til ære for graduantene. Høydepunktet var 'Battlefield Theme', som noen kadetter hadde hintet LFMK om under et tidligere seminar på Luftkrigsskolen.

På kvelden var det duket for graduasjonsball i Luftkrigsskolens messe. Genlt (p) Wilhelm Mohr holdt en flott tale til forsamlingen, hvor han understreket at Luftforsvaret er en krevende og utviklende, men likefullt en fantastisk arbeidsplass. Kadett Kim Bruvik i kull 57 fikk Kadettsamfunnets ærespris "Minimax" for sitt enestående engasjement som barholder, noe som var vel fortjent. Etter en middag som bare Luftkrigsskolens kjøkken kan lage, ble det spilt opp til dans av et storband og festen fortsatte til de sene nattetimer. Arrangørene i Kull 57 skal ha all honnør for et fabelaktig arrangement og en minnerik helg!

Kadetter som fikk bestemannspriser, flankert av Skolesjef og GIL. f.v: Oberst Kristian Lund, Lt. Linda Bjørhusdal (Beste elev idrett), Lt. Lars H. Birkheim (GIL's ærespris), Kapt. Petter Bjørge (beste elev), Lt. Petter Gjersvoll (beste elev skyting), Genmaj. Stein Erik Nodeland

Krigshelt hedres av kadetter

Krigshelten Edvard Johan Tallaksen ble hedret i en høytidelig seremoni av kadetter fra Krigsskolen fredag 8. august på Kristiansand kirkegård.

Kadettene går andre året ved Krigsskolen i Oslo og har valgt navnet til Tallaksen som kullnavn. Det var derfor en spesiell opplevelse for kadettene og kompanisjefen å kunne hedre opphavsmannen til sitt kullnavn på denne måten.

- Det var en flott seremoni hvor også familien til Tallaksen var tilstede. Det betyr mye for kadettene ved Krigsskolen at de setter seg inn i vårt lands krigshistorie og får en bedre forståelse av yrkesvalget de har gjort, og hva det i ytterste konsekvens kan bety.

Tilstede på seremonien var også en hornblåser fra HM Kongens Garde som gjorde seremonien svært minneverdig for de som var tilstede.

Edvard Johan Tallaksen var bare 22 år gammel da Tyskland invaderte Norge, han vervet seg og deltok så i harde kamper på Østlandet. Da Norge kapitulerte nektet han å gi seg og tok seg over til England sammen med fem andre og ble etter hvert innrullert i det berømte Kompani Linge. Etter 2 år med hard trening ble han sammen med Birger Rasmussen og Armand Tønnes sluppet ut i fallskjerm over Aust-Agder, hvor de sprengte transformatorene ved Arendal Smelteverk. Han dro så til Oslo og ble med i Milorg. Fra sommeren 1944 var Tallaksen tilknyttet Oslogjengen.

Her opparbeidet han seg til å bli et av de store navnene innenfor norsk motstandsarbeid, helt til han sammen med Gregers Gram gikk i et tysk bakhold på Olaf Ryes Plass i Oslo. Der ble Gregers Gram

skutt og drept mens Tallaksen ble alvorlig såret og fengslet på Akershus festning.

Den 29. november 1944 tok Tallaksen sitt eget liv, i frykt for å avsløre sine kamerater under tortur. I etterkant har han blitt tildelt Krigskorset med et sverd post mortem for sin heroiske innsats og oppofrelse.

Familien til Edvard Johan Tallaksen er invitert i forbindelse med uteksamineringen av kullet våren 2010 på Akershus festning i Oslo.

Av Marit Rye Ramberg, TRADOK Info

Fakta:

- Hvert år får det nye kullet ved Krigsskolen anledning til å velge sitt eget navn, og dette er etter hvert blitt en sterk tradisjon.
- Kadettene i kullet samles og enes om et navn på en norsk offiser som har gjort en innsats for Norge, et navn de ikke bare vil bære de 3 årene de går på skolen, men et navn som kullet alltid vil bli husket som.
- Det å kunne velge sitt eget kullnavn er først og fremst en måte å hedre avdøde krigshelter på og sørge for at deres navn og bragder aldri går i glemmeboken, men gir også en mulighet for å skape en felles identitet.

Skuddsikre vester gir utvilsomt bedre beskyttelse

Det finnes mye bra materiell på markedet som beskytter vårt personell mot farer i internasjonale operasjoner, og her er en av de beste på markedet, som stadig flere avdelinger fra mange nasjoner har gått til anskaffelse av. En skuddsikker vest som tåler direkte treff fra AK-47, har 360 graders beskyttelse, skulder og halsbeskyttelse som også tåler treff fra AK-47. Den stadig mer solgte TAC TOP brukes i dag av flere spesialavdelinger i både Irak og Afghanistan. Brukere kan være tårnskyttere, patruljer, eller annet spesielt utsatt personell.

Sikkerhet bør ha høyeste prioritet for vårt personell. FLO er visst nok ikke interessert i denne modellen der det supersterke stoffet dyneema er hovedkomponenten. Vesten er lettere enn tilsvarende vester som Norge har i dag, og har i tillegg en "Quick-release" mekanisme, som ved å dra i en snor frigjør vesten fra kroppen. En fordel ved alvorlige skader som krever rask behandling.

Er dette virkelig ikke noe for vårt personell ute? I skrivende stund har FLO anskaffet en ny splintvest, som vil bli presentert. Offisersbladet vil skrive om denne i neste utgave.

En revolusjonerende LED hodelykt

Led Lenser hodelykt H7 med fokus & dimmer

Led Lenser lanserer i disse dager en revolusjonerende hodelykt. Som eneste LED hodelykt i verden har denne både dimmer og fokus. Lyset kan dimmes fra 100% ned til 30% og med fokus kan man velge om man vil lyse langt, eller om man vil spre lyset for bedre nærlys. Den enestående fokus og dimmefunksjonen gir endelig en hodelykt som dekker alle mulige hodelyktaktiviteter. Vekten er kun 117g, og med en ekstrem lysstyrke på hele 140 lumen, som gir en rekkevidde på lyset opptil 190m - så er dette den hodelykten som så desidert gir mest lys i forhold til vekt. Beltetaske og batterier medfølger. Garantier: 10 år på lykten – livstidsgaranti på dioden. Veil pris: kr 549,- Norsk Importør: Trygve Alm AS, tlf 22 57 50 50, www.trygvealm.no

Gorilla Glue

For jordklodens tøffeste jobber... Supersterkt lim som limer nesten ethvert materiale; tre, keramikk, stein, metall, skumgummi, glass + + +. Limet er vanntett, og hefter uten problemer i ekstrem kulde eller varme. Når du får denne limtuben mellom hendene kommer du til å lete etter gjenstander å lime....

Kommer i flere flaskestørrelser. - Minstemann på 59ml har en veiledende pris på kr 89,- (Norsk eneiimportør: Trygve Alm A/S – tlf. 22 57 50 50 www.trygvealm.no)

Camelbak Stealth™

Forbedret Camelbak med større og mer balansert ryggflate

Modellen er designet for å sitte tett på kropp og har bryststropp og hoftebelte. Påfyllingskork er dekket av et stoffstykke med glidelåsfeste for å unngå at Camelbaken hefter seg fast i annet utstyr eller omgivelsene.

Camelbak Stealth™ koster kr 770 og kan bestilles i BFOs nettbutikk bfo.milrab.no eller per telefon 53 69 78 78

Robust og vanntett kompaktkamera

I årevis har man kunnet skylle Mju-kamera under springer, men ingen modeller har noensinne vært så velbygd og vanntett som dette. Kameraet er fritt for utstikkende deler som kan brytes av, tåler gjentatte fall fra 2 meter og tåler vanntrykk tilsvarende 10 meter dybde. Olymosu Mju 1030 gir i tillegg god bildekvalitet med 10.1 mp og bildestabilisator. Olympus Mju 1030 koster kr 3150 og kan bestilles i BFOs nettbutikk bfo.milrab.no eller per telefon 53 69 78 78

Miniprosjektor til iPhone

Kjør presentasjon eller vis dine feriebilder rett fra din iPhone på et 37-tommers bilde. Apple har hatt stor suksess med sin iPhone og i kjølevannet følger en jungel av tilbehør med variabel grensenyttverdi. Sist ut er produsenten QingBar som lansert en miniprosjektor til iPhone med innebygd stereohøytalere. Lampen er på 5 watt og har en imponerende levetid på 20 000 timer og 200:1 kontrastforhold. Prosjektoren er ikke tilgjengelig i Norge enda og pris er uvisst. For dem som ønsker å holde seg oppdatert for lansering av produktet i Norge, kan henvendelse rettes til bfo@milrab.no

Billig og god salmakertjeneste

Å trekke om seter i bilen, i båten, eller bytte kalesje på bil eller båt, er ikke så lett å få gjort i dag. Det er få salmakere i landet, og ventetiden kan bli lang for å få time. Dessuten er prisene etter hvert blitt ganske stive. Her har jeg en god erfaring å dele med dere som har behov for salmakertjenester, og det er firmaet FairMont as i Brynsveien i Oslo.

Ved kontakt med salmaker Shawki Jounes, fikk jeg raskt time for omtrekking av seter i en veteranbil. Jobben ble utført på avtalt tid med et meget godt resultat. Mest overraskende var den lave prisen. Så hvis dere har renoveringsbehov på bil, båt eller MC, så er det verdt å ta kontakt med Shawki, for å få et godt tilbud. De monterer forresten også bilstereo, mobil og mye mer.

holst.clausen@bfo.no

BOSNIA

Hva utløste krigen i Bosnia? Historiske stridigheter mellom de ulike folkegruppene var, til å begynne med, en populær forklaring. Etter hvert ble bildet mer nyansert. I utgangspunktet var nok ikke eksisterende etniske konflikter like viktige som spørsmålet om hvorvidt Jugoslavia i det hele tatt skulle forbli én nasjon.

Av Trond Sætre

Serberne, stort sett uansett hvor i Jugoslavia de bodde, var for dette. Kroatene og de bosniske muslimene (heretter kalt bosnjaker) var mot dette, og for et uavhengig Kroatia og et uavhengig Bosnia.

Den jugoslaviske folkehæren, JNA, var involvert i flere kriger på første halvdel av 90-tallet. 25. juni 1991 erklarte både Slovenia og Kroatia uavhengighet. JNA prøvde å hindre dette, men etter ti dagers krig mot Slovenia bestemte de seg for å ikke bruke for mye ressurser her. Tross alt bodde det få serbere i Slovenia, så de følte ikke at de lot sine egne i stikken. I Kroatia og Bosnia derimot, ble det kjempe langvarige kriger mellom nasjonale militærstyrker og nasjonalistiske militser på den ene siden og JNA og pro-serbiske militser på den andre. Imidlertid fikk krigen i Bosnia mer oppmerksomhet enn krigen i Kroatia. En viktig årsak var at ingen av folkegruppene i Bosnia hadde et klart flertall. Dette gjorde krigen mer kaotisk og alliansene mer ustabile.

Beleiringen av Sarajevo kan ses på som en slags ramme for den Bosniakrigen. Allerede før selvstendighetserklæringen hadde JNA stasjonert seg i åsene rundt byen, og den 2. mai 1992 var blokaden av byen total. Styrkeforholdet var slik at de beleirende styrkene hadde bedre militært utstyr, mens forsvarerne i byen var i stort flertall. Dermed var det ingen av partene som våget seg på en åpen konfrontasjon. I stedet ble byen utsatt for kontinuerlige bombeangrep. Dessuten bodde det også serbere inne i byen som var på parti med JNA eller de serbiske militsene, og slik fikk serberne kontroll over de fleste våpenlagrene inne i byen. Noe som igjen betydde at snikskyttere ble et utbredt faremoment i byen.

Noen åpninger i beleiringen ble etablert; allerede i juni var Sarajevo flyplass erklært som FN-kontrollert sone. Men kanskje mer viktig i strategisk forstand var byggingen av en underjordisk tunnel som ble fullført sommeren

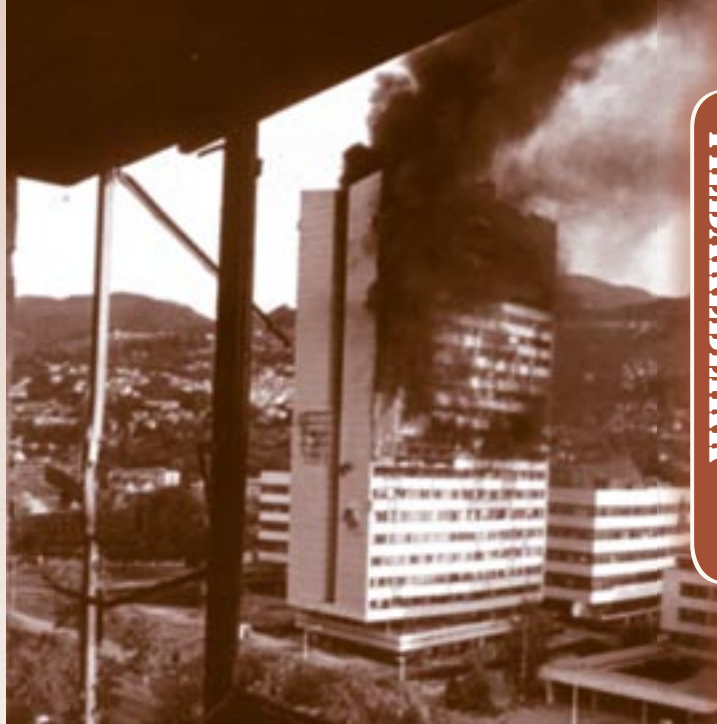
1993. Tunnelen førte til Sarajevo flyplass, og dermed kunne byens borgere få flyktninger ut av byen og forsyninger inn. Ikke minst kunne de smugle våpen inn i byen, og dermed omgå den internasjonale våpenboikotten som rammet alle stridførende parter i det tidligere Jugoslavia.

Også verd å trekke fram er beleiringene av byen Mostar, særlig fordi den viser hvor flyktige alliansene under krigen kunne være. I juni 1992 ble JNA og bosniaserberne fordrevet fra denne byen av den kroatisk hærstyrken HVO i allianse med bosnjaker fra Bosnia-Hercegovinas hær. Men våren 1993 bestemte kroatene seg for å gjøre Mostar til hovedstaden i det kroatisk Bosnia. For å ordne dette fordrev de bosnjakene til østsiden av byen hvoretter de målrettede bombarderte denne siden. En rekke verneverdige muslimske bygg ble ødelagt i prosessen, akkurat som flere serbisk-ortodokse helligdommer hadde blitt ødelagt året før. Bosnjakene i Mostar ble utsatt for voldtekter og rene massakrer, og kroatene opprettet dessuten konsentrasjonsleirer.

Alle disse handlemåtene - fordriving av folkegrupper fra spesielle områder, massakrer, terror, fangeleirer og ødelegging av etniske og religiøse monumenter - var deler av den strategien som kalles for etnisk rensing, og som Bosniakrigen snart skulle bli spesielt kjent og beryktet for. Alle parter i krigen gjorde seg skyldig i etnisk rensing, men det var serberne som i størst grad ble anklaget for dette - særlig i vesten, og særlig mens krigen ennå pågikk. Hvilken folkegruppe som begikk flest og verst krigsforbrytelser er selvsagt et kontroversielt spørsmål, og nøyaktige tall er vanskelige å bli enige om. At bosniaserberne fikk et spesielt dårlig rykte skyldes kanskje særlig historiene om de systematiske og gjennomorganiserte voldtektene av muslimske kvinner.

En viktig endring i krigens gang fant sted på vårparten 1994, da bosnjakene og kroatene ble enige om en lengre våpenhvile, og etter hvert også en plan for framtidig deling av Bosnia-Herzegovina. Fra nå av var krigen tosidig mellom serberne på den ene siden og kroatene og bosnjakene på den andre. Våren 1994 ble også vestalliansen mer direkte involvert i krigen da NATO skjøt ned fire serbiske fly med den begrunnelsen at de befant seg i en forbudt flysone. Krigen fortsatte i godt over et år til, men de serbiske styrkene var på retur. Imidlertid greide ikke FN å forhindre den verste enkelthendelsen under krigen: Srebrenica-massakren i juli 1995, der ca. 8000 sivile bosnjakiske menn og gutter ble drept. Men sent i august samme år ble flere serbiske artilleristasjoner rundt Sarajevo ødelagt av NATO-fly, og i september gikk serberne med på å trekke tilbake alle større våpen fra området rundt byen. Samme måned hadde den bosnjakisk-kroatisk alliansen redusert bosniaserbernes territorium fra to tredjedeler til litt under halvparten. Beleiligg nok tilsvarte dette omtrent den foreslåtte delingen av Bosnia-Herzegovina, noe som gjorde det lettere for partene å forhandle om en fredsavtale. Dayton-avtalen, som gjorde slutt på krigshandlingene, ble underskrevet av alle parter i Paris den 14. desember 1995. Beleiringen av Sarajevo, som offisielt ble erklært for slutt den 29. februar 1996, var den lengste i moderne krigshistorie.

Dayton-freden har holdt, men prosessen med å finne og straffe krigsforbrytere har vært vanskelig og langvarig. Svært lenge var de to mest ettersøkte krigsforbryterne, de bosnisk-serbiske kommandørene Radovan Karadzic og Ratko Mladic, på frifot og beskyttet av sympatisører. Men med arrestasjonen av Karadzic ganske nylig er det nok mange som håper og tror at Balkan snart kan bli ferdige med sine viktigste krigsoppgjør.

Dronning Margrethes Livgarde - 350 år

Dronning Margrethe og Prins Henrik på ærestribunen, hilser avdelingene.

HMKGs 3, Gardekompani.

H M Kongens Garde hilser dronningen med senket fane.

Tekst & Foto: Einar Holst Clausen

Officersbladet var til stede under 350-års jubileet til den danske livgarde siste uken i juni. Over 7.000 nåværende og tidligere gardister, samt mange celebriteter, feiret Dronningens egen livavdeling. Det ble arrangert flere storslagne tattooforestillinger på Rosenborg slott, der avdelinger fra mange land deltok i feiringen. Vår egen H M Kongens Garde var selvfølgelig invitert for å opptre med årets drillprogram. Feiringen gikk over flere dager, og den danske kongefamilien var tilstede på alle tilstelninger, og alle tattooforestillingene.

En slik deltagelse bekrefter bare den sterke folkeligheten i det danske kongehuset.

Vår egen HMKG gjennomførte som vanlig et spektakulært show, som høstet stor applaus fra så vel svensker og dansker, som fra de norske fremmøtte. Spesielt var det også å få oppleve den russiske presidentens livgarde/paradeavdeling, som for første gang opptrådte

utenfor egne landegrenser. Med sine uniformer fra tsartiden, var deres opptreden preget av hanemarsj og geværdrill, i beste Røde plass stil. Officersbladet var etter forestillingen også vitne til en norsk-russisk forbrødring, der våre gardister prøvde å lære bort sine ferdigheter i våpendrill. Noe de russiske gardister for øvrig fant svært vanskelig.

Beskyttelse mot svenskene

Den danske garden ble opprettet i 1658 av Kong Frederik den tredje, som følte at han måtte ha beskyttelse fra sin krigerske kollega i øst, svenskekongen Karl 10. Gustav. Kong Frederik 3. var i krig med Karl 10. Gustav flere ganger, med mer eller mindre hell. Den kongelige danske livgarden har deltatt i flere kriger, blant annet diverse kriger mot Sverige, Napoleonskrigen og 2. verdenskrig. I nyere tid har soldater fra den danske livgarden deltatt både i Irak og Afghanistan. Soldater fra livgarden deltok da også på selve tattooforestillingen, iført ørkenkamouflasje og full stridsutrustning.

Fantastisk lyssetting og fyrverkeri.

Norsk russisk forbrødring.

Russisk gardisr synes norsk drill er vanskelig.

Den russiske presidentens livgarde og paradeavdeling, har aldri før opptrådd i et vestlig land.

Omstilling en krevende aktivitet

Nå er sommeren på hell og vi kan egne oss til andre sysler enn sol og bading. Heldigvis ser det ikke ut til at ledigheten skal ta overhånd. Stortingets beslutninger og Forsvarsdepartementets derpåfølgende oppdrag til Forsvarssjefen (FSJ) sikrer jobb til alle i tiden som kommer. De omstillingsgrep som skal gjennomføres kan se ut til å bli altomfattende og vil involvere de fleste av Forsvarets ansatte. Nedleggelse og opprettelse i raskt tempo kombinert med omstruktureringer, fornyelser og implementering av nye personellgrep er noen av aktivitetene som vil prege hverdagen det neste året og vel så det. BFOs oppgave i dette er å være en konstruktiv bidragsyter slik at Forsvaret gjennomfører ordnede og konstruktive prosesser der de ansattes rettigheter blir ivarettatt. Da tenker jeg ikke bare på retten til videre jobb, men også retten til et arbeidsliv som er i tråd med arbeidsmiljøloven og arbeidslivets øvrige reguleringer. BFO forutsetter at alle ansatte som blir berørt av ulike omstillingstiltak, på alle nivå, involveres og blir hørt om fremtidig utforming av egen arbeidsplass. Det er den som har skoen på som vet hvor den trykker! De konkrete beslutninger og prosessen videre finner du nærmere omtalt annet sted i bladet.

Stortinget har gitt sin tilslutning til en stor omorganisering av Forsvarsstaben. Dette inkluderer utflytting og omdefinering av Glenes rolle. Samtidig som alle sjefer på nivået under FSJ skal gjennomføre store omstillingsgrep i egen organisasjon. I praksis er alle ledelses- og styringsnivåene i Forsvaret i endring. BFO frykter at dette kan føre til en uoversiktlig og ukontrollerbar situasjon der ledelsesforankringen blir borte og muligheten til å

koordinere prosessene blir umuliggjort. En slik situasjon vet vi vil sette medbestemmelsen under sterkt press. Samtidig er vi urolige for at manglende kontroll kan gå utover evnen til økonomisk styring, som denne omstillingen er helt avhengig av. Det faktum at det ikke er budsjettert med en eneste krone til omstillingstiltak i Forsvarsbudsjettet og at de endringstiltakene FD har pålagt FSJ ikke etterfølges av friske midler er en stor risiko for videreutviklingen av Forsvaret.

I dette nummerets Omstillingsbrev tar BFO til orde for å etablere et omstillingsregnskap for tiltakene regulert i FDs iverksettelsesbrev. BFO har flere ganger påpekt det samfunnsmessige problemet knyttet til "sunk cost" i de økonomiske beregningene som har vært en del av beslutningsgrunnlaget for St prp 48. Nå må Forsvaret og FD etablere en referansebane og loggføre utgifter og "inntekter" ved gjennomførte tiltak slik at man med sikkerhet kan påvise den påståtte positive nåverdien. Dette vil bidra til troverdighet i de politiske prosessene fram til beslutning samt at det vil virke positivt på Forsvarets omdømme internt og eksternt. BFO viderefører sitt standpunkt om omstillingen: Omstilling må lønne seg!

eivind.solberg@bfo.no

INTERN TELEFONLISTE FOR BFO

Funksjon	Navn	Område	Kontor	Intern	Mobil	e-post
Leder	Solberg, Eivind R		23 10 02 30	230	934 08 550	eivind.solberg@bfo.no
Nestleder	Jahren, Jens B		23 10 02 31	231	930 05 202	jens.jahren@bfo.no
Forhandlingsleder	Bjerkansmo, Jimmy	Tariff	23 10 02 37	237	932 08 717	jimmy.bjerkansmo@bfo.no
Forhandlingsleder	Ledal, Rolf J	Tariff	23 10 02 32	232	934 62 716	rolf.ledal@bfo.no
Forhandlingsleder	Dahl, Ragnar	Medbest	23 10 02 38	238	934 98 520	ragnar.dahl@bfo.no
Forhandlingsleder	Rudberg, Rune	Medbest	23 10 02 36	236	934 20 377	rune.rudberg@bfo.no
Forhandlingsleder	Skyrud, Tom	Medbest	23 10 02 39	239	473 87 648	tom.reidar.skyrud@bfo.no
OTV Utland	Nordset, Per Iver	Medbest	23 10 02 45	245	924 17 463	per.iver.nordset@bfo.no
Kompetanseutvikler	Omberg, Lars		23 10 02 40	240	920 91 238	lars.omberg@bfo.no
Sekretariatsleder	Helgesen, Arild		23 10 02 47	247	934 99 445	arild.helgesen@bfo.no
Organisasjonssekretær	Jacobsen, Guttorm		23 10 02 34	234	926 94 221	guttorm.jacobsen@bfo.no
Markeds og rekrutteringsansvarlig	Danielsen, Lars Kristian		23 10 02 41	241	905 85 355	lars.kristian.danielsen@bfo.no
Økonomileder	Ulrichsen, Kari		23 10 02 46	246	928 05 621	kari.ulrichsen@bfo.no
Medlemsregister, forsikringer og andre medlemsavtaler	Eriksen, Mona		23 10 02 43	243	924 28 698	mona.eriksen@bfo.no
Resepsjonist/arkivansvarlig	Felde, Kyrre		23 10 02 20	220	970 99 880	kyrre.felde@bfo.no
Redaktør Offisersbladet	Clausen, Einar H		23 10 02 42	242	928 14 251	offisersbladet@bfo.no
Journalist/web ansvarlig	Holager, Inger P		23 10 02 33	233	924 43 172	iph@bfo.no
	Sentralbord mil		05 105 694			
	Telefaks siv		23 10 02 25			
	Telefaks mil		0510 5655			
FU Fis B/gjest			23 10 02 44	244		

Avdelingsbefalskontrakten er feil! BFO får medhold i Forsvarsstaben

I en artikkel på BFOs hjemmesider tidlig i juni d. 4 ble det påstått at avdelingsbefalskontrakten inneholdt et ulovlig krav. BFO ba i den forbindelse om at følgende formulering ble fjernet fra kontrakten: "Hvis arbeidstakeren ved en feil har fått utbetalt for mye lønn, er partene enige om at lønnsutbetaleren ved neste avlønning kan foreta slikt trekk som er nødvendig for å rette opp feilen".

førende prinsipp er at tilbakebetalingsplikten skal vurderes i hvert enkelt tilfelle. FST vil derfor ta ut kravet om forhåndssamtykke fra nye kontrakter. FST vil ikke pålegge FPT å utferdige nye kontrakter til alle de som har nåværende kontrakt, men vil be Forsvarets lønnsadministrasjon om å ikke iverksette trekk med hjemmel i denne kontrakten uten først å foreta en vurdering av saken og kontakte den det gjelder.

Forsvarsstaben har i et brev til BFO gitt oss medhold i vår påstand, og skriver blant annet følgende:

FST er enige i BFOs oppfatning om at det

BFOs forhandlingsleder
Jimmy L Bjerkansmo

Befalsfamilier taper opptil 50.000 kr

BFO har siden 2001 arbeidet med å få endret folketrygdloven slik at ektefelle som medfølger tjenestemannen til nytt tjenestested og som følge av dette sier opp egen jobb, skal ha rett til arbeidsledighetsstrygd (dagpenger) fra første dag. Saken har fått positiv støtte av Forsvarssjef og Forsvarsdepartementet (FD), men arbeids- og velferdsdirektoratet sier nei! "De vil ikke endre ordningen fordi det går i mot intensjonen om forenkling. Forstå det den som kan", sier BFOs nestleder Jens B Jahren.

Dersom ektefellen sier opp egen jobb, for å følge med til den andre ektefellens nye jobbsted utbetales ikke dagpenger før etter åtte uker. Endringen ble gjennomført ved en forenkling i folketrygdens regler pr 1. januar 1997. Tidligere fikk ektefellen arbeidsledighetsstrygd (dagpenger) fra første dag. Befalsfamilier påføres således et betydelig inntektstap, som følge av arbeidsgivers disposisjoner. BFO sendte sitt krav til FD, gjennom Forsvarsstaben (FST) – som ga positiv påtegning i lys av de belastninger familiene påføres ved hyppig skifte av tjeneste- og bosted. I stor grad er det familien som påføres belastningene ved flytting ifm oppbrudd av vennekrets, skole og fritid. I mange tilfeller sier ektefellen opp egen jobb for å følge med, da påføres befalsfamilien et betydelig inntektstap dersom ektefellen ikke får jobb med engang. Når ektefellen må vente i 8 uker for å få dagpenger, vil befalsfamilien ha et inntektstap på i størrelsesorden 45-50 000 kroner.

8. juli i år, purret BFO på sine tidligere henvendelser til Arbeids- og velferdsdirektoratet og Forsvarsdepartementet. Vi sendte videre et skriv til Forsvarsministeren nå i sommer, i lys av de utfordringer som er oppstått ifm flytting av FOHK, hvor vi gjentok oppfordringen om å følge opp saken. I svarbrevet fra Arbeids- og Velferdsdirektoratet fikk vi oversendt kopi av brevene de hadde sendt i sakens anledning og i svaret til Forsvarsdepartementet, som ble sendt sommeren 2007 sier direktoratet avslutningsvis: "Deres forslag om å gjeninnføre en særordning som vil innebære mer forvaltning og administrasjon, harmoniserer etter vårt syn ikke med intensjonene bak NAV-reformen, som beskrevet over. Vi kommer derfor ikke til å ta noe initiativ ovenfor overordnet myndighet for å gjeninnføre en særordning som vi opplever vil gå på tvers av det forenklingsarbeidet vi nå er inne i". At Forsvarsdepartementet har mottatt et slikt svar uten å informere er i seg selv kritikkverdig, men det værste er at Forsvarsministeren synes å ha marigal påvirkning i regjeringen. BFO gjentar kravet om at ektefelle som medfølger tjenestemann til nytt tjenestested og som sier opp egen jobb, skal ha rett til dagpenger fra første dag.

"Vi løfter denne saken opp til hovedsammenslutningene," avslutter nestleder BFO, Jens B Jahren.

Av Ragnar Dahl

«En BFO opplevelse som plutselig dukket opp i nærheten av deg»

Ved kantina holdt BFO Kjeller en spontan infostand hvor kolleger ble invitert på pølser og en lunsjprat.

Grillmestrene Børre og Tore sørget for bespisning, mens vår lokale "Mao" Lars besørgte det verbale. Det syntes som en fornuftig arbeidsfordeling da de to herrene ved grillen utnyttet stretchen i den fine BFO trøya langt bedre enn vår kjære lokalforeningsleder.

Solens ankomst og de besøkende gjorde dette til en hyggelig liten stund i en ellers hektisk innspurt til ferietiden. Takk til dere som kom innom og tok dere tid til en liten prat.

BFO Kjeller ønsket alle som kom innom en riktig god sommer.

YS-rabattavtale med NSB

YS har klima og miljø som et av sine satsingsområder. I den sammenheng har YS sentralt på vegne av våre medlemsforbund, inngått vedlagte rabattavtale med NSB for bruk av tog ved tjenestereiser.

- Avtalen trer i kraft fra 1. september 2008.
- Rabatten er 20% ved kjøp av ordinær voksen billett (jfr. avtalen pkt. 6).
- Avtalen gjelder ansatte i YS og YS-forbundene når disse reiser i tjenestesammenheng (ikke privatreiser, jfr. pkt. 1 avsnitt to og pkt. 4 avsnitt tre)
- Gjelder på NSB sine tog og NSB Gjøvikbanen AS sine tog i Norge.

I og med at NSB kun inngår rabattavtaler med bedrifter, kan dessverre avtalen ikke benyttes av våre medlemmer til privatreiser.

Mottak av nytt befall

Mange ansatte i Forsvaret har nylig vært på flyttefot og møtt til tjeneste ved ny avdeling. For mange befall så blir dette etter hvert rutine, men en gang skal være den første. BFO har lang og god erfaring med å bistå sine medlemmer med store og små problemstillinger.

BFO region Viken har to områdetillitsvalgte. Heidi Kaas har nylig tiltrådt i jobben. Sammen skal vi være til støtte for enkeltmedlemmer og BFOs lokale tillitsvalgte i regionen.

Vi tok turen til Husebyleiren for å møte og være tilgjengelig for medlemmene der.

Kaptein og lokalforeningsleder Albregt Moltumyr kunne fortelle at hos dem er det aldri stille. Uansett tid på året så skal f eks vakttjenesten i leiren og for kongefamilien gå sin gang.

Sersjant Magnus Holm Toft har startet på sin plikttjeneste som troppsbefall i 2. Gardekompani. Han har gjennomført sin befalsutdanning i HMKG og er derfor godt kjent med avdelingens rutiner og

bestemmelser allerede. Han slipper derfor f eks å gjennomføre det interne kurset for tilbeordret befall.

Hvordan opplevde du overgangen fra elev til befall?

- Det har gått bra på alle vis takket være dyktige kompanibefall og BFO.

Er du fornøyd med BFO-medlemskapet?

- Ja, BFO har vært veldig flinke til å følge opp oss befallever gjennom hele skoleåret.

Hvilke yrkesplaner ser du for deg etter plikttjenesten?

- Jeg har lyst til å søke Krigsskolen. Kommer jeg ikke inn der, så kan jeg jobbe et år til som befall for å legge opp penger til sivile studier.

Tekst og foto: Pål Sævik, OTV BFO

Sersjant Magnus Holm Toft
trives godt i tjenesten.

Kaptein Albregt Moltumyr på plass med stand.

Vi lagerfører fløytesnorer, skulderklaffer i mange varianter samt franske gull/sølvtrusser. Produserer possemetarbeider etter Deres beskrivelse.

Intet oppdrag er for vanskelig eller for stort for oss når det gjelder emblemer

Siden 1962 har vi vært leverandør av alle typer emblemer som emaljearbeider, våpenskjold, mansjett/slipsnåler og slips.

Våre kunder er forsvaret, kommuner og foreninger

Våpenskjold. Utførelse i high Relieff og håndmalt. Leveres også i antikk kobber/messing samt kunstnerisk håndbrodert montert på treplater.

Håndbrodert/maskinbrodert.

Jakkemerker, slips og dameskjert. Vår designer tegner forslag uten forpliktelser for Dem. Leveres i polyester og silke.

Tordenskjold/Kielland.

Leveres i antikk sølv

Emaljearbeider i ekte emalje. Leveres som jakkenåler, mansjettknapper/slipsnåler. Leveres også i antikk/sølv-gull.

PER HAUGE A.S

EXPORT - IMPORT, MILITÆRE OG SIVILE DISTIKSJONER

Bertha Bergsgate 11, 4009 Stavanger

Tlf.: 51 52 46 50 / 51 57 69 40

Fax: 51 52 95 52

Mailadresse: per_hauge@yahoo.no

OMSTILLINGSBREV NR 5/2008

Sommeren er for det meste over og de fleste er tilbake i jobb og det merkes. Nå står en hektisk høst foran oss og mange kommer til å merke at vi fortsatt har et stykke vei å gå før arbeidstilsynets pålegg om å bringe Forsvarssjefens virksomhetsplan (FSJ VPL) i balanse. Uavhengig av arbeidstilsynets pålegg, pålegger Forsvarsdepartementet (FD), Forsvarssjefen (FSJ) mange nye oppgaver - uten tilførsel av ressurser eller reduserte oppdrag. FDs presiseringer, endringer og tillegg (PET) nr 13 til årets virksomhetsplan, må medføre fornyet behandling i Forsvarets Hovedarbeidsmiljøutvalg (FHAMU).

R&T til FSJens VP 2008

Oblt Dag Erling Jenssen og forhandlingsleder Marit Nancy Evenstad.

Ultimo Juni behandlet vi R&T nr 4 til FSJ virksomhetsplan. I hovedsak var temaet i denne R&T, tiltak for å balansere driften i 2008 (økonomisk tiltakspakke), følgende anmerkes:

- FD sa nei til oppbemanning av drift, vedlikehold og utvikling for FIF
- FD tillot ikke tiltak som stanser oppbemanningen av CIS TG, reduisering av rettighets- og haikreiser eller tiltak som reduserer eller stanser oppbemanningen av FLO Systemstyring og Forsyning. Utover dette ga FSJen pålegg om kutt i flere hundre millioners klassen og det vil dere merke nå i høst. Her er noen av tiltakene:
- Redusert deltakelse og eller kansellering av øvelser
- Reduksjon i hjemmevaktordningen ved de fleste avdelingene
- Forskyvning (utsettelse) av vedlikeholds-aktivitet
- Redusert seilingsaktivitet i Sjøforsvaret, redusert flyaktivitet i Luftforsvaret og redusert styrkeproduksjon i Hæren

Den enkelte vil merke tiltakene i form av mindre aktivitet og som konsekvens flere "ledige" kvelder. Ulempen er at tiltakene er innrettet mot kompetanse og sikkerhet, noe som fort kan vise seg å være en feilvurdering.

Fremtidig innretning av FLO (FRIFLO)

FD nedsatte en arbeidsgruppe som skulle se på FLOs framtidige innretning. Dette er en prosess som har pågått i noen tid og høringsutkastet ble sendt ut 27. juni, et høringsutkast vi har kommentert. I hovedsak var våre merknader:

- BFO er i hovedsak enig i anbefalte tiltak etter FLOs internevaluering.

- Program FOKUS har angitt et betydelig effektiviseringspotensiale, uten å være konkret, dette er en svakhet etter vårt skjønn
- BFO skulle helst sett at det var de operative behov som ble lagt til grunn for anbefalingene, ikke hovedsakelig de økonomiske.
- BFO tar til etterretning at 1-3 linjes vedlikehold ikke tilbakeføres til linjen av økonomiske årsaker.
- Tilbakeføring av RSF til største bruker/enebruker vil være ressursdrivende. En tilbake-føring må inkludere budsjett/ressurser
- FKL anbefales overført til Hæren. Gjøres dette etter at nye Hæren er etablert får vi en ny unødvendig omstilling, i det overføringen nødvendigvis gir endringer i ressursbehov for ivaretagelse av arbeidsgiveransvar mv.
- BFO er godt fornøyd med at arbeidsgruppen anbefaler opprettelsen av en materiellenhet underlagt sjef FLO, men vi forutsetter at avdelingen settes ressursmessig i stand til å ivareta stabs og ledelseelementet.
- Vi er mer skeptisk til at sjef FLO gis en dobbelthattet rolle, som sjef FLO og DIF-sjef og som sjef LOG i FST.
- BFO er noe skeptisk til at arbeidsgruppen ikke har klart å komme med en entydig anbefaling mht tilknytning av Forsvarets materielltilsyn. Vi kan ikke se fordeler av at denne skal tilknyttes FD.
- BFO er enig i at FLO må gis større innflytelse ifh til det å produsere kompetanse. I dag er FLO prisgitt Glenes behov for egen kompetanse. For å si det litt billedlig: Det hjelper ikke at de operative avdelingene har personell for løsningen av oppdraget, om materiellet mangler.

I sum støtter vi arbeidsgruppens anbefaling til ministeren, men det er sterkt beklagelig at man ikke evnet å inkludere dette i Stortinget behandlet i sommer. Når Stortinget har behandlet FLOs framtidige innretning, må vi være forberedt på en ny og omfattende omstilling. Vi antar at FLO behandles i en egen organisasjonsproposisjon eller i St. prp. Nr 1 2009.

Direktiv for operativ HMS iverksatt.

11. juli ble direktiv for utøvelse av helse, miljø og sikkerhet (HMS) under operativ virksomhet

behandlet. Direktivet trådte i kraft 1. april, men ble først sendt ut 11. Juli. Direktivet stiller krav bl.a. mht risikovurdering og planlegging, informasjon, opplæring, øvelser, materiell, samordning med andre aktører og arbeidsbelastning. Direktivet innebærer at FSJen tar et helhetlig ansvar for personellets HMS-situasjon.

PET nr 13 – en politisk demonstrasjon

FD demonstrerer med sin PET nr 13, som ble sendt ut 18. juli, at de mangler de mest elementære kunnskaper om begrepet forsvarlig forvaltning. I prinsippet iverksettes samtlige av oppdragene gitt i FDs iverksettelsesbrev (IVB) for Langtidsproposisjonen 2009-2012, allerede i 2008. Dette gjøres uten endring i Forsvarsbudsjett eller å redusere andre oppdrag gitt Forsvarssjefen. Dette må bety at vi pålegges oppdrag, innenfor en tidsramme, som vil medføre systematiske brudd på arbeidsmiljøloven. PETen er gradert, men det eneste som er ukjent ifh til Stortingets behandling, er tidsfristene for når tiltakene skal være iverksatt. Når jeg sier at de mest kritiske tidsfristene er 1. januar 2009 og 1. august 2009, kan vel den enkelte trekke egne slutninger, når jeg sier at Sttingsvalget er 13. september 2009.

BFO vil kreve at PET nr 13 behandles i FHAMU, jfr arbeidstilsynets pålegg om balanse i virksomhetsplanen for 2008. Vi vil videre kreve et omstillingsregnskap, det er uforsvarlig å sette i gang så store prosjekt uten at man i det hele tatt nevner ordet økonomi. Vi tåler ikke flere overraskende økonomiske tiltakspakker, det tærer på personellets motivasjon og ødelegger Forsvarets omdømme i samfunnet.

FSJ gjennomføringsdirektiv

La oss starte med å si at kommende omstilling, har fått den verst tenkelige start. BFO er innstilt på å bidra, men organisasjonene, FHVO og Fellesforbundet har fått svært mangelfull informasjon. Vi vil gå så langt å si at her skjedde det første bruddet på Hovedavtalen og kapittel 8 i Arbeidsmiljøloven. Istedenfor å skissere mulighetene, er vi kommet i en situasjon der vi tvinges til å skaffe oss nok tid til å kunne ivareta vår rolle på en akseptabel

måte. Tro ikke at vi har etterlyst involvering, det har vi gjort både skriftlig og muntlig flere ganger. Så kan man si at organisasjonene motarbeider, sannheten er at arbeidsgiver har sittet på gjennomføringsdirektivet i måneder, kapitleierne har fått uttalt seg både en og to ganger - vi fikk 3 ½ virkedag.

BFO mottok Forsvarssjefens gjennomføringsdirektiv (FSJ GFD) etter arbeidstid fredag 15. aug. GFD skal behandles i FHAMU 21. aug og da med utgangspunkt i Arbeidsmiljøloven. Utvalget skal vurdere de arbeidsmiljømessige konsekvensene av de oppdrag som er gitt i direktivet, herunder nevnes:

- Tidsplan for gjennomføringen av LTP
- Fastsette mål for helse-, miljø- og sikkerhet
- Bestemmelser i AML og HAene som legges til grunn for prosessen
- Hvordan er og skal verneapparatets (HVO og BHT) sikres medvirkning i prosessen?
- Hva er og blir konsekvensene av planlagte tiltaks innvirkning på arbeidsmiljøet vurdert og hvilke HMS-tiltak er og vil bli utarbeidet for å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø under og etter omstillingsprosessen?

Det er hevet over tvil at BFO vil stille konkrete krav idet FSJen ikke har synliggjort ressurser, verken av økonomisk eller personellmessig karakter. Vi forutsetter at FSJens underlagte sjefer påser at arbeidsmiljøloven følges, på tross av urealistiske tidsfrister og lite informasjon.

GFD fremstår som et gjennomarbeidet dokument med enkelte vesentlige mangler, som vi håper kan rettes opp i FHAMU og i den påfølgende sentrale behandlingen, som er bestemt til å være 26. august. Direktivet omhandler følgende:

- Innledning
- Oppdrag til Forsvaret
- Utførelse, med konkrete oppdrag til de enkelte sjefer
- Innsatsfaktorer vedrørende personell, materiell, økonomi og EBA
- Ledelse
- Vedlegg: Definisjoner (A), Tiltaksplan kompetanse og personell (B) og Dreiebok (C).

Innledningen i FSJ GFD

Innledningen gir rammer og forutsetninger for Forsvarets utvikling. Den sier noe om FD som øverste nivå i ledelsesmodellen og her kommer bl.a. begrepet flerårig budsjettering inn. Kanskje antydes en noe mer forutsigbarhet, en forutsigbarhet FSJen har etterspurt i flere år. Videre defineres FSJens direkte underlagte sjefer og det er her vi får de største utfordringene. 10 store DIFer vil medføre betydelige utfordringer og

frustrasjoner i årene som kommer. BFO har fra modellen ble lansert, etterspurt konsekvensene av en slik modell, men det nærmeste vi kommer er at mye skal innarbeides i et eget direktiv (ukjent pt.)

Utførelse av oppdraget

Her gis de enkelte direkte underlagte sjefer konkrete oppdrag og den som får de største utfordringene er sjef forsvarsstab. Sj FST skal omstilles, motta nye avdelinger, lede omstillingen, er stedfortredende Forsvarssjef og på toppen ha kontroll mv. Tidsfristene synes urealistiske, men det er lov å la seg bli overrasket. FSJen legger lov- og avtaleverk til grunn for omstillingen og det gir Sj FST noen utfordring mht tid, involvering, oppdrag, ressurser og et forsvarlig arbeidsmiljø.

Når det gjelder de øvrige sjefene har disse fått anledning til å påvirke FSJ GFD før behandling i FHAMU. Det har verken tjenestemannsorganisasjonene, FHVO eller Fellesforbundet og slik det ser ut i skrivende stund kan verken Fellesforbundet eller FHVO delta i FHAMU-møte den 21. august av varslet tjenestemessig årsak. (Forsvarets årlige HVO-konferans). Det skal bli interessant å se hvilke merknader arbeidstilsynet har til det, de deltar nemlig på den samme konferansen. Det er nærliggende å si at FSJen har ikke lov til å sette seg i en slik situasjon, uten disse mister FHAMU noe av sin legitimitet og jeg vil gå så langt til å si at vi her ser nok et brudd, både på Arbeidsmiljølovens- og Hovedavtalens regler.

Fellesbestemmelser

Det fremtrede her er tidsperspektivene, de er enda mer rigide enn PET nr 13. Vi skal ikke dømme opplegget nord og ned, men her ser vi betydelige utfordringer. FSJen vil ha hele pakka organisatorisk ferdig behandlet til jul og det er en betydelig utfordring om vi skal få til en involvering som både AML og HAene forutsetter. I samme tidsrom skal FSJens virksomhetsplan og budsjett for 2009 ferdigstilles og behandles. Her står utfordringene i kø, ja mer enn det, de har allerede hopet seg opp.

Innsatsfaktorer

Den første utfordringen er at Forsvarssjefen ikke kan gi en konkret årsverksramme for de enkelte år i planperioden, dette setter deler av Hovedavtalens § 13 (forhandlingsparagrafen) ut av kraft. Slik har det vært de siste år, men da har utfordringen vært nedbemanning, nå er det etter sigende det motsatte. Jeg vil påstå at FSJen har kontroll på hvor mange årsverk vi har, men han vil ha betydelige utfordringer i å dokumentere at

dette tallet samsvarer med budsjettildeling fra FD.

Når det gjelder materiell og økonomi er min foreløpige konklusjon at 10 linjer tekst, taler for seg selv, her er det mer overskriften som teller – ikke innholdet. BFO har allerede krevd at det avsettes budsjettmidler og at virksomhetsplanen må korrigeres i samsvar med nye oppdrag og arbeidstilsynets pålegg. BFO forutsetter at FD bruker det samme tallgrunnlaget for kostnader, de brukte til å overbevise Stortinget (nåverdiberegningene) og innarbeider disse tall i Forsvarsbudsjettet for 2009. Gjøres ikke dette har FD demonstrert at nåverdiberegninger er noe man bruker for å lure politikerne til å fatte ønskede vedtak.

Når det gjelder eiendom, bygg og anlegg (EBA) gir beskrivelsen mindre mening og tallene tyder på at mye ikke er ferdig når tiltakene skal være iverksatt. Jeg antar BFO får inngående kjennskap til hva som ligger bak tallmateriale, men jeg er langt fra sikker.

Vedlegg A – Definisjoner

Definisjoner er artige greier, man kan definere seg vekk fra lov og avtaleverk og man kan definere seg inn i ønskede situasjoner. De mest utfordrende definisjonene er begrepene nedlegg og opprette i relasjon til oppdrag, helhet, budsjett og arbeidsmiljø.

Vedlegg B – Tiltaksplan kompetanse og personell

Dette vedlegget er en positiv overraskelse. Her evner arbeidsgiver faktisk å synliggjøre en del konkrete mål innenfor personell, kompetanse, ledelse, motivasjon og kultur.

Vedlegg C – Dreiebok

Dreieboken var en anbefaling fra FHAMU til partene i Hovedavtalen. FSJ og organisasjonene drøftet dreieboken 7. august og vi håper at denne skal bidra til en forutsigbar og forsvarlig gjennomføring av kommende omstillingsprosjekter. En generisk dreiebok må omarbeides lokalt, men her har man rekkfølge og nok detaljer til å utarbeide lokale dreiebøker. BFO antar dette vil bidra til færre omkamper og unødige tidsstap pga feil behandling. Det kan se ut som om FD har gjort tidsfrister til et politisk tema, men vi har vondt for å tro at en Arbeiderparti- og SV-regjering bevisst setter fagforeningens lovbestemte medbestemmelse ut av kraft gjennom rigide tidsfrister.

En annen utfordring er at FLO, nok en gang, kommer i utakt med Forsvarets omstilling og det vil medføre betydelige utfordringer og kostnader. En tredje utfordring er hvordan skal man sikre at pågående omstillinger inkluderes i de nye

oppdragene, slik at vi slipper å gjøre jobben flere ganger. Dette blant mange andre forhold er noe partene må avklare innen utgangen av august.

Kvalitetssikring av HMS-arbeider ved omstilling

7. august drøftet partene Bestemmelser for kvalitetssikring av Helse, miljø og sikkerhetsarbeid ved planlegging, gjennomføring og oppfølging av omstillingsprosesser i Forsvaret. Bestemmelsene gir regler for følgende tre faser:

- Planlegging og tilrettelegging
- Iverksetting og gjennomføring
- Avsluttende evaluering/oppfølging

Bestemmelsene, med veiledning, tar for seg reglene i arbeidsmiljøloven og hovedavtalene i Staten og NHO/LO med vekt på de arbeidsmiljørelaterte sakene. Dreieboken for omstilling har henvist til dette dokumentet flere ganger og de enkelte DIFer og tillitsvalgte oppfordres til nøye å sette seg inn i dokumentet og de dokumenter det henvises til.

Personalpolitikk for omstillingsprosesser – revidert hefte 2008

Hovedsammenslutningene har drøftet

personalpolitikken ved omstillingsprosesser i offentlig sektor. Vi tar som en selvfølge at arbeidsgiver har sendt ut heftet til sine DIF-sjefer. Hefte gir etter BFOs skjønne gode råd, tips, veiledning og pålegg som vil benyttes i kommende omstilling. I denne sammenheng vises til kapittel 5, som omhandler innplassering i stilling og juridiske aspekter ifh til dette. Hefte ligger ute på BFOs hjemmesider.

Ny nestleder i BFO introduseres

Jens B Jahren ble valgt som ny nestleder i BFO på Kongressen tidlig i juni. Fredag 15. august startet introduksjonsprogrammet. Jens er foruten stedfortredende leder BFO også leder for forhandlingsutvalget i BFO og det er avgjørende at han raskt settes inn i Forsvarets organisasjon, oppgaver, utfordringer og ikke minst etablerer et nettverk for samhandling.

Introduksjonsprogrammet startet i FLO der stabssjef Flaggkommandør Lars Johan Fleisje, sjef Personellavdelingen Kommandør Tore Stubberud og senior stabsoffiserene Oblt Trond Vangen og Svein Dag Nord tok imot. Tema var FLOs organisasjon, utfordringer, kompleksitet, kompetansestrategi og omstilling.

Deretter gikk turen til stabssjefen i

Luftforsvaret brigader Erik Gustavson og driftssjef oberst Endre Bjerknes. Også her var tema organisasjon, utfordringer, kompetanse og litt om den kommende omstillingen, samt utfordringer i 2009 mht økonomi og samhandling med FLO.

Dagen ble avsluttet på Forsvaret skolesenter hos nytiltrådt sjef Brigader Geir Kjøsnes og stabssjef FSS Oberst Mattis Laudal. Her var hovedfokus den kommende omstillingen ved skolesenteret og en lang meningsutveksling om strategisk kompetanseutvikling, nye modeller og behov for å informere om de tilbud skolesenteret kan tilby personellet. I tillegg fikk Jens en grundig orientering om Forsvarets skolesenters organisasjon og de endringer som synes nødvendig. Inntrykket Etter besøket er at ledelsen er innstilt på å finne konstruktive løsninger i samarbeid med de tillitsvalgte og spiller man på lag får man til det man vil.

Savner du noe du mener vi bør omtale? Gi oss et hint, ved å sende en mail til offisersbladet.

 ragnar.dahl@bfo.no

Driftssjef Ob Endre Bjerknes, Jens B Jahren og Brigader Erik Gustavson.

Oblt Trond Vangen og Svein Dag Nord, Nestleder BFO Jens B Jahren, Flaggkommandør Lars Johan Fleisje og Kommandør Tore Stubberud.

Jens B Jahren, Ob Mattis Laudal og Brigader Geir Kjøsnes.

BFOs LANDSDEKKENDE INFORMASJONSKAMPANJE!

Når du leser dette, har BFO sannsynligvis allerede vært på Bardufoss, Bodø, Værnes, Haakonvern, Jåtta, Madla, Oslo og Rena (den 3. september). Leder, nestleder, alle forhandlingslederne og BFOs Områdetillitsvalgte har spredd seg rundt om i Norge for å orientere alle ansatte om:

- BFOs krav til de nye Arbeidstidsbestemmelsene for Forsvaret (ATF)
- Lokale lønnsforhandlinger
- Omstilling av Forsvaret (2009 – 2012)
- Hva skjer ved ditt tjenestested?

BFO viser med denne satsningen at de tar ansvar for de ansatte i Forsvaret!

Tilbakemeldinger med bilder fra de forskjellige stedene, kan du lese i neste utgave av Offisersbladet.

Robert M. øe

Sekretariatet

Administrasjon

Kari Ulrichsen
Økonomileder
kari.ulrichsen@bfo.no
Tlf 23 10 02 46
Mob 928 05 621

Guttorm Jacobsen
Organisasjonssekretær
guttorm.jacobsen@bfo.no
Tlf 23 10 02 34
Mobil 926 94 221

Kyrre Felde
Resepsjon/Arkiv
kyrre.felde@bfo.no
Tlf 23 10 02 48
Mobil 970 99 880

Mona Eriksen
Medlemsregister/avtaler
mona.eriksen@bfo.no
Tlf 23 10 02 43
Mobil 924 28 698

Forhandlingsutvalget

Jimmy Bjerkansmo
Forhandlingsleder/Tariff
jimmy.bjerkansmo@bfo.no
Tlf 23 10 02 37
Mobil 932 08 717

Rolf J. Ledal
Forhandlingsleder/Tariff
rolf.ledal@bfo.no
Tlf 23 10 02 32
Mobil 934 62 716

Ragnar Dahl
Forhandlingsleder/Avtaleverk
ragnar.dahl@bfo.no
Tlf 23 10 02 38
Mobil 934 98 520

Rune Rudberg
Forhandlingsleder
rune.rudberg@bfo.no
Tlf 23 10 02 36
Mobil 934 20 377

Tom R. Skyrud
Forhandlingsleder
tom.reidar.skyrud@bfo.no
Tlf 23 10 02 39
Mob 473 87 648

Redaktør

Einar Holst Clausen
Redaktør Offisersbladet
holst.clausen@bfo.no
Tlf 23 10 02 42
Mobil 928 14 251

Journalist/webansv.

Inger Prestmo Holager
Webansvarlig journalist
iph@bfo.no
Tlf 23 10 02 33
Mobil 924 43 172

Elevkontakt

Lars Kristian Danielsen
Markeds og rekrutteringsansvarlig
lars.kristian.danielsen@bfo.no
Tlf 23 10 02 41
Mobil 905 85 355

BFO-skolen

Lars Omberg
Leder BFO-skolen/Org.utvikler
lars.omberg@bfo.no
Tlf 23 10 02 40
Mobil 920 91 238

Politisk ledelse

Eivind Røvde Solberg
Leder BFO
eivind.solberg@bfo.no
Tlf 23 10 02 30
Mobil 934 08 550

Jens B. Jahren
Nestleder BFO
jens.jahren@bfo.no
Tlf 23 10 02 31
Mobil 930 05 202

Ledelse

Arild Helgesen
Stabssjef
arild.helgesen@bfo.no
Tlf 23 10 02 47
Mobil 934 99 445

***Ett yrke
– én organisasjon***

Områdetillitsvalgte

Region Nord-Norge

Terje Henriksen
Bardufoss
terje.henriksen@bfo.no
Mob 970 48 101

Jostein Flasnes
Bardufoss/Skjold
jostein.flatnes@bfo.no
Mob 970 48 710

Region Midt-Norge

Gunnar Lie Eide
Bodø hovedflystasjon
gunnar.lie.eide@bfo.no
Mobil 924 30 909

Morten Granhaug
Luftkrigsskolen/Trondheim
kristian.gron@bfo.no
Mobil 928 11 172

Region Vest

John Strømseng
Haakonssvern
john.stromseng@bfo.no
Mobil 926 24 550

Jacob Are Opdal
Stavanger
jacob.are.opdal@bfo.no
Mobil 924 23 022

Region Indre Østland

Per Iver Nordset
Sessvollmoen
per.iver.nordset@bfo.no
Mobil 924 17 463

Jo Arne Bråten
Rena Leir
jo.are.braten@bfo.no
Mobil 475 51 980

Region Viken

Heidi C F Kaas
Linderud
heidi.kaas@bfo.no
Mobil 924 26 401

Pål Sævik
Krigsskolen
paal.savik@bfo.no
Mobil 928 17 119

BF0s områdetillitsvalgte er tjenestegjørende befal, som er tilstede på forskjellige tjenestesteder for å ivareta dine rettigheter.

Nøl ikke med å ta kontakt med en av dem - dersom du trenger hjelp.

FTBS

Pårørende og gjester fikk onsdag 18. juni overvære en stilfull og verdig avslutningsseremoni ved Forsvarets Tekniske befalsskole (FTBS), på Sessvoll. Endelig kunne de 62 elevene fra skolens ett - og toårige linjer, og GBK - kullet på 18, slippe jubelen løs.

Seremonien var også i år lagt til Ullensaker kulturhus, hvor blant annet ordfører Harald Espelund, sjef FKL flaggkommandør Erik Magnussen og sjef FLO generalmajor Trond R. Karlsen, holdt taler for de ny uteksaminerte sersjantene/kvartermestrene. Under hele arrangementet sto Forsvarets stabsmusikk, for musikalske innslag på meget høyt nivå.

I år uteksaminerer FTBS 62 elever, hvorav 14 har gjennomført 2-årig teknisk utdanning innen fagfeltene kjøretøy eller våpen, resterende innen fagfeltene; forvaltning, militærpoliti, eksplosivrydding (EOD), ammunisjon og transport.

Elevene skal bekle stillinger i samtlige forsvarsgrener, herunder skal 28 stk til FLO, noe som medfører at kullet "spres" utover hele landet.

Av de 18 som ble uteksaminert fra grunnleggende befalskurs (GBK), kom halvparten fra musikkmiljøet (FMUS) og resterende fra Sessvoll (FKL og FSAN).

BFO ønsker befalet lykke til videre i tjenesten!

En spesiell hilsen går fra BFO til avtroppende styremedlem i BESO kvartermester Synnøve Haaland, som skal bekle forvaltningsstilling på Sola, og avtroppende leder i BESO kvartermester Christina Grimstad, som skal bekle MP stilling på Haakonvern.

Følgende fikk i år bestemannspriser:

Beste elev 1 årige linjer	sersjant Lars Hoem
Beste elev 2 årige linje	sersjant Lars Andre Andreassen
Idrett	sersjant Ola Kristiansen
Ledelse	kvartermester Eirik Lunde
Taktikk og felt 1 årig	kvartermester Raymond Homme
Taktikk og felt 2 årig	sersjant Einar Agnalt
MP fag	sersjant Thomas Bjerga Vatlum
Våpen fag	sersjant Einar Agnalt
Forvaltningsfag	sersjant Kristian Dystland Hubred
EOD fag	sersjant Olav Netland
Transp fag	sersjant Tina Hessjevik Hanssen

GBK kurset

Beste elev fra FMUS	fenrik Margrete Kristensen
Beste elev i kullet	sersjant Audun Foss Knudsen (fra FMFA)

Etter endt seremoni ble det servert lunsj i spisesalen på Sessvoll. Resten av dagen var satt av til demo ute, slik at de pårørende skulle få et visuelt innblikk i hva de faktisk hadde lært ved skolen.

Stabsmusikken.

Besøk i SHAPE

Belgia – et land uten styring? Mens debatten raser om landet skal deles/ splittes eller fortsette som i dag går livet sin skjeve gang. Infrastrukturen er ikke helt som vi er vant til, men det meste fungerer og anarkiet er ikke brutt åpenlyst.

August er en måned da mange offiserer skal starte i ny jobb. Slik er det også i utlandet. Derfor var det naturlig å besøke Mons i Belgia og se og hilse på nye og etablerte offiserer. På informasjonen fra det Belgiske motstykket til Folketrygden var det tydelig at man måtte passe på slik at man ikke havnet i uføret. Det norske støtteelementet gjorde en god jobb i fasiliteringen og det hørtes ut som om de nye begynte å finne seg til rette. Det kan være nyttig med støtte da det meste går på fransk i denne delen av landet.

Å få en oppdatering på hva som skjer ute er alltid berikende. Spesielt nå skjer det mye med PE strukturen. NATO skal omorganisere som alle andre og da blir det en kamp om stillinger og posisjoner. Dette blir ennå tydeligere nå med flere medlemsland og Frankrike som har store ambisjoner. Så gjenstår det å se om hvilke policy Norge velger med tanke på tilstedeværelse og antall stillinger som skal bekles. Antallet får nå alt å si for hvor mange brigader/ flagkom og oppover man får. Også for NCSA ("FLO IKT" delen av NATO) er det endringer. Også her har Norge flere stillinger. Her overskygget daglige utfordringer med linjer og out sourcing til sivile leverandører bekymringene om endring av organisasjonsstruktur.

PRESSEMELDING FRA LOCKEED MARTIN

Produsenten av Joint Strike Fighter F-35 overleverte onsdag 6. august sin oppdaterte plan for industrielt samarbeid til Forsvarsdepartementet

Lockheed Martin møtte i dag representanter for Forsvarsdepartementet for å presentere en oppdatert plan for industrielt samarbeid, i tråd med tilbudet som ble levert 28. april.

- Vi har nå presentert en oppdatert industriplan som demonstrerer Lockheed Martins forpliktelse i forhold til å inkludere og samarbeide med norsk forsvarsindustri. Norsk industri høster, allerede før en eventuell bestilling på jagerfly er levert, fordeler av å delta i JSF-programmet. Disse fordelene vil til slutt overstige anskaffelsesverdien av de 48 flyene Norge kan komme til å kjøpe, sa Dana B. Pierce, F-35 Program Manager for Norge. Lockheed Martin og Kongsberg Defence & Aerospace signerte i juli en langsiktig rammeavtale med Kongsberg som leverandør av kompositt- og titandeler til F-35 Lightning II. Kongsberg skal i følge avtalen stille til rådighet kapasitet, støtte og oppgradering, samt teststøtte for over 300 kanter til halefinner og komponenter til ror. Produksjonstart er planlagt til januar 2009 og representerer verdier opp mot \$ 1 milliard. Delene skal lages på et nytt 30 000 kvadratmeter stort anlegg på Kongsberg.

- Antallet F-35 som skal produseres er beregnet til å overstige 3000, og fordelene for norsk industri vil langt overstige et vanlig offset-program. JSF-programmet er av natur et samarbeidsprosjekt Norge kan nyte godt av - på det høyeste nivå innenfor industri, teknologi og forsvar, sier Pierce. Lockheed Martin har også signert avtaler med Vmetro og Det Norske Veritas. Kontrakten med Vmetro gjelder presisjonstest-utstyr til testing av F-35. Samarbeidet med Det Norske Veritas gjelder selskapets omfattende ekspertise innen Supply Chain Risk Management, hvilket hjelper Lockheed Martin i utvikling av deres Global Delivery System (GDS). Lockheed Martins GDS vil støtte produksjon og vedlikehold på global basis, hvilket innebærer forsendelse, sporing og levering av deler og komponenter til samtlige F-35-aktører.

- Lockheed Martin samarbeider direkte med norsk forsvarsindustri, og samarbeidet innebærer ingen fordyrende mellomledd eller administrasjonskostnader knyttet til offset. F-35-programmets best-value modell skaper effektive forretningsrelasjoner som avstedkommer meningsfylt arbeid og langsiktige resultater. Norsk industri gjør arbeid hele åtte år i forkant av Norges planlagte leveranser, og arbeidet kan fortsette i mer enn 30 år, avslutter Pierce.

Deler og systemer til F-35 produseres over hele verden. Alle de åtte internasjonale partnerne (Storbritannia, Italia, Nederland, Tyrkia, Canada, Australia, Danmark og Norge) har bidratt til det første testflyet. Lockheed Martin er ett av to selskaper som konkurrerer om å levere jagerfly til det norske forsvaret. Regjeringen vil fatte sin beslutning senere i år. Lockheed Martin har levert fly til det norske forsvar siden 1964, inkludert F-104 Starfighter, C-130 Hercules, P-3 Orion og F-16 Fighting Falcon. Lockheed Martin har også kontrakt på å levere C130J for å erstatte den eksisterende flåten av C130.

PRESSEMELDING FRA SAAB

Saab tilbyr Norge ytterligere industrisamarbeid

Da Forsvarets materiellverk overleverte et tilbud på 48 Gripen-fly til Norge den 28. april i år, leverte Saab også et forslag til industrisamarbeid. Den 1. august overleverte Saab ferdige industriavtaler fra dette samarbeidet til det norske Forsvarsdepartementet.

- Etter at Saab tilbød Norge industrisamarbeid for tre måneder siden, har diskusjonene mellom oss og over flere enn 200 små, mellomstore og store norske bedrifter fortsatt. Vi har totalt definert godt over 150 forskjellige samarbeidsprosjekt. I dette arbeidet har vi identifisert samarbeidspartnere som er fordelt geografisk over alle landets fylker. I april kunne vi garantere et industrisamarbeid som dekket 100 prosent av ordreverdien, men vi så ytterligere potensiale, sier Åke Svensson, viseadministrerende direktør og konsernsjef i Saab.

- I dag konstaterer jeg at Saab og det norske næringslivet sammen har identifisert industrisamarbeidsprosjekt av en slik størrelse at vi nå øker vårt opprinnelige tiltenkte industrisamarbeid til å nå minst 180 prosent av ordreverdien i en periode på 10 til 15 år. Våre diskusjoner vil fortsette, avslutter Åke Svensson.

VERVE- KAMPANJE!

**Ett nytt medlem =
Ett gavekort på
1000 kroner**

**Vervingen gjelder
betalende medlem,
for mer info,
sjekk www.bfo.no**

Gratulerer alle sammen!

Da er høsten kommet og befalskull 07/08 er ute og avtjener plikttjenesten på basene rundt om i landet. Gratulerer så mye til alle de uteksaminerte og jeg håper at det kommende året om mulig blir bedre enn året som har vært.

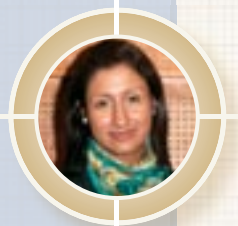
For de fleste er vel det meste begynt å lande, man begynner å komme inn i den nye stillingen enten det er som lagfører eller instruktør og innser at den utdannelsen man har hatt i det foregående året har vært veldig bra. Det er få om noen utdannelser man opplever like stor grad av personutvikling og lærevilje. felleskap og samarbeid er begge gode ord for dette året.

Vi i BESO begynner i disse dager å gjøre oss klar til å bli avløst av nytt styre og det er mye som skal gjøres til da. Vi må evaluere året og se på hva som kan gjøres bedre til neste år. Av saker vi har hatt i år er det kvinnesaken som har vært det store temaet. Hva må til for å tilrettelegge for de kvinnene som begynner i forsvaret? Det er tilpasning på flere områder som må til; bygg og anlegg, utstyr og holdninger.

En annen sak vi har jobbet med er dimmisjonsgodtgjørelse til elever som avbryter sin førstegangstjeneste for å begynne på befalskolen. Hvorfor er det slik at man ikke har rett på dimisjonsgodtgjørelse når man har avtjent verneplikten hvis man går direkte over til en befalskole? Og hvor blir de oppsparte dagpengene av?

Til det nye befalskulekullet 08/09 vil jeg først og fremst si gratulerer med opptaket og gled dere til året som kommer! jeg vil også oppfordre så fremt det er mulig å komme på høstkonferansen som i år skal avholdes på Thon hotel arena i lillestrøm fredag 31 oktober til søndag 2 november. dette er en unik mulighet til å møte andre befalselever samtidig som man får svar på alle de spørsmål de fleste har som ny elev på en befalskole.

Det å engasjere seg i organisasjonsarbeid er utrolig givende og lærerikt. Man får bli kjent med forsvaret og merker at det nytter å jobbe for saker man vil ha frem. Veien opp der er ikke så utrolig lang og som medlem av BESO blir man hørt.

Christina Pilar Grimstad
BESO leder

KADETTTER PÅ STRIDSKURS

Etter en drøy uke med svært krevende fysiske og psykiske prøvelser, kom krigsskolekadettene tilbake til Linderud. Der ventet krigsskolesjefen, eldre kadetter og kjærester på de utmattede krigsmenn. Tradisjonen tro, fikk de velkomstmusikk og krigsskolesjefen takket hver og en kadett for vel gjennomført stridskurs.

Tekst og foto: **Einar Holst Clausen**

Officersbladet var som eneste militær presse, tilstede på Krigsskolen på denne spesielle dagen. Da de dødsslitne kadettene kom haltende nedover leirgata, lå den spesielle "feltlukta" 30 meter foran dem. De hadde tross alt presset seg til det ytterste i over en uke, med et minimum av mat og søvn, men nå var det over.

Ved "målpasering" og lenge ønsket ankomst til Linderud, fikk de gratulasjoner, og noen heldige kadetter ble også møtt av sine kjære, som delte ut etterlengtede klemmer og kyss. Deretter bar det direkte til innlevering av lagsutstyr og løssammunisjon, slik at de kunne senke skuldrene og bevege seg bort til regimentssalen, der kollegaer og kjærester ventet med pizza, en kald pils og hjemmebakke kaker.

Officersbladet snakket med krigsskolesjef Odin Johannessen, og en av veilederne på stridskurset, Jens B Jahren. De kunne fortelle at stridskurset er feltdelen av et opplegg på nesten tre uker, der kadettene først er gjennom en periode med lagsbygging og en rekke leksjoner på hvordan de skal takle fysisk og psykisk utmattelse.

Krigsskolesjefen ga ros til kadettene for vel gjennomført stridskurs, men presiserte også at en slik øvelse ikke hadde vært mulig å gjennomføre uten støtte fra HMKG, Ingeniørbataljonen, regionskytefelt Østlandet, og Oslo Kommune. Kaptein Jahren fortalte også om store krav til sikkerhet og sanitetsoppfølging.

Totalt har over 30 offiserer/følgebefal fulgt opp kadettene hele veien.

Søkk våte og ganske knekjørte psykisk og fysisk, ankommer de målet.

Ansatte og medkadetter klapper de inn, mens musikken "We are the champions" runger utover området.

Krigsskolesjef oberst Odin Johannessen gratulerer hver og en av kadettene.

Enkelte var mer heldige enn andre!

Ringer hjem, men det er ikke lett å stå oppreist.

Mange orket kun å sitte under tømning av magasinene.

ØVELSE VOLCANE

Ørland hovedflystasjon har lang og god erfaring med store øvelser. De to første ukene i juni i år var stasjonen vertskap for en øvelse helt annerledes enn det vanlige – en øvelse med bakkestyrker.

Spotter i et fransk skarpskytterlag rett før laget flytter fra en av de få høydene på Ørlandshalvøya

Fransk soldat sikrer avdelingen sin under en simulert bilulykke.

Belgisk toppsikrer i en kolonne som har stanset for en veisperring.

Belgisk toppsikrer.

Av **Morten Granhaug**, OTV Midt-Norge
Foto **Fredrik Naumann**

Øvelse Volcanex arrangeres årlig, i regi av European Air Group (EAG). EAG ble opprettet på midten av nittitallet, og det var Storbritannia og Frankrike som etablerte organisasjonen. EAG ble opprettet med bakgrunn i de to landenes felles erfaringer fra den første golfkrigen og det etterfølgende oppdraget i Bosnia-Herzegovina. I dag er Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Spania,

Italia, Belgia og Nederland medlemmer. Norge og Sverige er ikke fullverdige medlemmer, men deltar på øvelsene.

700 mann fra åtte nasjoner var i løpet av mandag den første uken på plass på Ørland. Denne uken av øvelsen ble brukt til å bli kjent med de andre nasjonene, gjøre seg kjent med utstyr som brukes, skytebanetjeneste mv. I helgen mellom de to ukene ble det arrangert dag for publikum, i Brekstad sentrum, der alle nasjoner stilte ut sitt utstyr og kjøretøy.

Feltøvelsen fant sted på Fosenhalvøya, også utenfor militært område – noe som imponerte de utenlandske nasjonene stort. I Tyskland er det svært uvanlig å øve utenfor militært område, og transporter utenfor dette gjennomføres med eskorte fra sivilt- eller militært politi.

Et problemområde som ble avdekket tidlig var språk. Mange av de deltagende landene hverken snakker eller forstår engelsk. Dette førte til at en hel del av

X 2008

Anonym fransk soldat.

Det norske ABC-laget fra Basesett 1 på oppdrag, der en fabrikk har hatt et maursyreutslipp.

Belgiske soldater på vei ut på eskorte.

Italienske ABC-soldater i en simulert bilulykke, der radioaktivt materiale er med.

øvingsmomentene ikke gikk som planlagt og andre måtte rett og slett kuttes som følge av at avdelingen som ble sendt ut kun snakket sitt eget morsmål.

Major Tormod Overland er sjef for Basesett 1, Luftforsvarets stående beredskapsavdeling for styrkebeskyttelse i internasjonale operasjoner. Han har følgende inntrykk av øvelsen, etter at den er over: "Deltagelse i multinasjonale øvelser som Volcanex gir et godt treningsutbytte for Basesett 1. Her får vi prøvd oss i et realistisk

scenario, i et internasjonalt miljø." Om utfordringene rundt en slik øvelse sier Overland at de er de samme som avdelingen står ovenfor ved deployering til f.eks. Afghanistan. Videre forteller også han at språk og sambandsproblemer samt kulturforskjeller og forskjellig tilnærming til samme type oppdrag er noe som må tas med ikke bare når man skal øve med utenlandske styrker, men også når man skal løse oppdrag sammen med disse i utlandet. "Et annet viktig moment ved øvelsen, som

Basesett 1 dessverre ikke fikk øvd på i år når øvelsen var på Ørland, er selve klar-
gjøringen og deployeringen til øvingsbasen. Også her er utfordringene mye de samme som en vil stå overfor ved en reell deployering til f.eks. Afghanistan" sier majoren avslutningsvis.

Alt i alt sitter nok de fleste av de utenlandske deltakerne igjen med opplevelsen av at det er meget fleksibelt å øve i Norge, men det som sitter best er nok støtten fra stasjonen, som totalt overveldet deltakerne.

FELLES OPPTAK og Seleksjon på Evje

Også i år tok Offisersbladet turen til Evje i Setesdalen for å bivåne feltøvelsen på Felles Opptak og Seleksjon (FOS) til Forsvarets befalsskoler. Innsatsen og samholdet blant aspirantene var upåklagelig. Selv om alle ville inn på befalskolen kjempet aspirantene ikke MOT, men MED hverandre.

Av Per Iver Nordset, OTV Utland

Agder Regiments holdt til her, men gjennom Stortingsvedtak ble kroken satt på døra for snart ti år siden. Om leiren er lagt ned er den på ingen måte øde og forlatt. Næringsliv og kommune bruker store deler av den, i tillegg huses FOS hver sommer. Selve feltøvelsen går i nærområdet til leiren. Dette gjør det meget kompakt og forenkler samarbeidet mellom skolene. Spesielt kapasiteter som psykologer og sanitet er felleskapasiteter, ellers er skolene stort sett selvhjulpne med egne instruktører/veiledere. Det ligger også i sakens natur at det er muligheter for å skifte skole underveis. Dette gir bedre fyllingsgrad av skoleklassene.

- Jeg er godt fornøyd så langt, slo sjef for FOS Sven Olav Berg fast. Videre poengterte

han at synergiene er mange, både kompetansemessig og økonomisk.

Organisasjonen er bygget opp som en bataljon, noe som gir gjenkjennbarhet og klare linjer. Selv om man i år startet med vel 1200 er det mulig å øke antallet opp mot 1500. Berg poengterte at FOS har vokst fort, men ikke for fort. Maskineriet ser ut til å fungere som det skal. Han har helt klare tanker for videre rekruttering og hilser ny strategi velkommen. Modellen som følges på FOS er i stor grad den samme som man også kjenner igjen ved opptak til krigsskolene.

Modellen med felles opptak har nå blitt gjennomført siden 2004. Det kan se ut som om den begynner å finne formen. Skolene har funnet tonen og utveksler erfaring, sa sjef for HBS Erlend Bekkestad. Videre er han godt fornøyd med de som yter sitt beste i skogen for å komme inn på hans skole. De har allerede vært ute i en del

*Å svømme i gjørme
er nytt for de fleste!*

*Det er ikke alltid lett å
holde motet oppe.*

*Lite søvn - lite mat - tøffe fysiske
utfordringer. Alt overvåket av
dyktige følgebefal.*

AK

dager da vi stikker innom. Å være rollefigurer er viktig, sa Bekkestad. Befalet fungerte som lagførere i den første perioden. Da var det om å gjøre for aspirantene å fange opp så mange felttriaks som mulig. Ganske snart måtte de klare seg selv, samt lede hverandre.

Selve rekrutteringen er ulik mellom skolene. Men det er en portal som gir felles informasjon om de ulike tilbudene. Dette er et sted mange benytter, 3000 treff i døgnet er ikke dårlig. Her kan mange spørsmål avklares og foreldrene er meget tilfredse med den utvidede kontaktmuligheten.

Som alltid knytter det seg stor interesse til søknadstallene og spesielt hvor stor andel som er kvinner. Kampen mot det sivile markedet er hard og når evennivået heves får det konsekvenser for søknadsmassen. Dette danner grunnlaget for de som får lov å komme på opptaket. Offisersbladet spurte om man syntes disse få dagene på

Sørlandet var nok til å selektere sett opp mot tilsvarende perioder på et par måneder for noen år siden. Det ble sagt at ved å benytte rikelig med kvalifisert personell ble ikke dette sett på som problematisk. Man så heller for seg en forkorting, om Vernepliktsverket kan selektere ennå bedre allerede før opptak.

Da Offisersbladet passerte gjørmeløypa var det aspiranter til Befalsskolen for luftforsvaret som jobbet seg gjennom utfordringen. Det så rett og slett blytungt ut! Sjef for skolen Liv Judith Olsen var godt fornøyd med det hun så. Det er stå-på-vilje og godt samarbeid, kommenterte hun mellom ivrige tilrop til aspiranter som trengte litt ekstra motivasjon for å henge med laget sitt. Det første som møtte meg på turen opp vakre Setesdalen var en militær ambulanse på to hjul i svingen. Det var en aspirant som hadde fått for høy kroppstemperatur. For alle nervøse foreldre

må det være godt å vite at støtteapparatet på opptaket fanger opp alt. Sikkerheten settes i høysete, presiserte infosjef Engebakken.

Det nyeste tilskuddet av befalsskoler er Befalsskolen for informatikk (BSIF). Så sent som i april lå den endelige beslutningen på bordet. Da er det ikke rart den ikke er så godt kjent blant befalskorpset ennå. Selv med kort levetid var det en god gjeng som marsjerte inn på skytebanen da vi møtte dem. Skolesjef Rød forklarte at denne kategorien kommer som et tilskudd og et nivå mellom det Sambandsbataljonen og det FIH utdanner. Disse skal bli superbrukere på IS systemene føyde han til. For tiden ser det ut til at skolen lokaliseres til Værnes. Dette blir basen da flere av fagkursene kommer til å gå der kompetansen finnes i Forsvaret. Offisersbladet hilser den nye skolen velkommen.

FEM ASPIRANTER

Av Per Iver Nordset, ØTV Utland

Silje Arntsen (HBS)

Silje Arntsen satser alt på å komme inn på HBS. Da passer det bra at hun er vant til å konkurrere. Idrettslinjen på Malvik var siste stopp før opptaksukene på Sørlandet og der var håndball hovedidrett. Hun spilte fast

på Byåsen i eliteserien, så spørres det om fintene sitter like bra i nærstrid som på håndballbanen. På Evje utmerket hun seg som en svært aktiv KP sjef da Offisersbladet var tilstedet.

- Forsvaret er et helt klart yrkesvalg for meg da jeg ønsker en variert og spennende arbeidsdag, sier Arntsen som opprinnelig kommer fra Jonsvatnet.

Å dra ut i internasjonal tjeneste anser Arntsen som en naturlig del av det å velge Forsvaret som arbeidsgiver.

- Jeg ønsker å bidra internasjonalt og kunne gjøre livet litt bedre for andre.

Heller ikke tjeneste i Nord-Norge skremmer Silje, kanskje fordi hun har en kjæreste som tjenestegjør der. Tiden vil vise om hun kommer inn på artilleri eller panser?

Ommund Liland (Gjennomgående KS)

Gratis utdanning var en av grunnene til at Ommund Liland valgte å søke krigsskolen.

Ut fra hjemstedet på Kverneland like sør for Stavanger skulle man tro Sjøforsvaret var et mer nærliggende valg. Ommund har allerede vært inne til førstegangstjeneste i Forsvarsstaben. Å tjenestegjøre i P&I gir unik oversikt over hele Forsvaret, og ut fra denne kjennskapen falt valget på å søke det nyopprettede tilbudet med gjennomgående linje på Krigsskolen. Å binde seg for 8 år var noe han tenkte nøye igjennom.

- Som singel 20 åring ser jeg bare muligheter, sier han.

Liland har alltid vært aktiv innen friluftsliv og det var hovedgrunnen til å velge Forsvaret som arbeidsgiver. Men det var også andre ting som steg.

- Gratis utdanning, et steg man må ta for å komme videre og i tillegg er dette en vel ansett utdanning. Tre ønsker på en gang - et kinderegg, med andre ord.

Rémi Borlet (Luft)

Etter å ha snust på flyverutdanning falt valget på å gjøre karriere innen luftvern. Kanskje ikke så rart når man kommer fra Rygge.

Rémi Borlet har akkurat tatt av seg den våte uniformen etter noen krevende timer i gjørmeløypa. Utfordringen hadde

ikke på noen måte lagt noen demper på humøret.

- Det siste året har jeg tjenestegjort innen luftvern på Ørlandet og det ga meg inspirasjon til å få gjøre det til levebrød.

På videregående fordypet han seg i realfagene. Dette i kombinasjon med å være praktiker bør alt tilsi at Luftforsvaret kan få en allsidig mann for framtiden. Første mål på veien er å bli TCO (tactical control officer).

- På sikt virker krigsskole som en spennende mulighet.

Men først må han slite seg igjennom mange utfordringer sammen med laget sitt for å overbevise opptaksoffiserene.

Nils Eivind Skaar (Sjø)

Nils Eivind Skaar fra Sotra hadde strandet på Evje sammen med resten av marinens håpefulle. Men furuskogen ga på ingen måte demper på motivasjonen. Han har bakgrunn fra teknisk linje på allmennfag og i førstegangs-tjenesten jobbet han

i V&S på Haakonvern. Det ga mersmak. 21 åringen ble også inspirert av informasjonen han fant på nettet.

- Men jeg har ikke spikret noen planer etter Bs. Jeg er født i båt, ikke med ski på beina, men det kan vel tenkes at forloveden har noen føringer på valg av tjenestested og videre karriere.

Mattis Furuset

(Befalsskolen for informatikk BSIF)

Alle er sikkert ikke kjent med at det er kommet en ny befalsskole innen "bits and bites". En av dem som har fulgt med i timen og ønsker å gå det første kullet er Mattis Furuset.

- Grunnen til at jeg søker befalsskolen er

å få lederutdanning, samt at det er en spennende skole.

Han kommer fra Lommedalen i Bærum og føler seg over hodet ikke ukomfortabel med skogene rundt Evje. Bakgrunnen hans er allsidig. Blant annet har han vært aktiv alpinist før han i de siste årene har gått over i en trenerrolle for yngre utøvere. Treningen i å holde kustus på aktive idrettsutøvere er gull verdt i en tjeneste som blant annet lagfører. Han har sett på mulighetene for flyskole, men i FOS ånd funnet om mulig ennå bedre framtid med BSIF.

Logistikere på dypt vann

"We made it!"

Oooops!

Tekst Ole-Christian Torp, KAFO Sjøkrigsskolen
Foto Voss Raftingsenter

"Alle kan holde i roret når sjøen er rolig", skal den romerske forfatteren Publilius Syrus ha sagt en gang i det første århundret. 15 forventningsfulle kadetter fra Sjøkrigsskolen i Bergen tok turen fra kjente og trygge omgivelser, til ekstremsport hovedstaden Voss for å se hva som skjer når vannet ikke er fullt så rolig som i Wallemsviken.

Kadettene som nylig har fullført det krevende førsteåret, skal nå ta fatt på de vel så utfordrende bransjerettede studiene. Fra Trondheim har 4 logistikkadetter ankommet Sjøkrigsskolen etter å ha gjennomført sitt førsteår på Luftkrigsskolen. Sammen med 5 hærekadetter og 7 sjøkadetter utgjør klassen et rikt kulturelt mangfold, som nå skal arbeide tett sammen de neste to årene. Som et ledd i gruppeutviklingen,

ønsket kadettene å gjøre noe sammen som ikke bare var sosialt og gøy, men også utfordrende og grensesprengende. Valget falt raskt på rafting da dette er en sport de færreste av kadettene hadde hatt befatning med tidligere, samtidig som man blir nødt til å samarbeide for å komme helskinnet nedover strykene. Godt utrustet med våtdrakter, hjelmer og flyteveste satte kadettene utfor i 3 ulike gummibåter. Båtene var selvlensende, hvilket skulle vise seg å være en avgjørende fordel. Første del av stryket var en tilvenningsdel hvor kadettene fikk føle litt på kreftene i vannet og gjennomføre en svømmetest. Så bar det utfor Strandaelva som er klassifisert til 4+ på den internasjonale vanskelighetsskalaen for elver. Til sammenligning er klasse 5 regnet som ekstremt vanskelig, mens klasse 6 er livsfarlig og umulig å rafte.

De sjøvante kadettene klarte seg godt nedover elven og ingen av kadettene båter

veltet rundt. Dog var en av kadettene, for øvrig bergenser, spesielt glad i å falle ut av båten til stor fryd for resten av klassen. Da siste fossefall var passert med liv og fysisk helse i noen lunde behold, startet kadettene det til nå trolig første og eneste sjøslaget som har funnet sted på Strandaelva på Voss. Med stor grad av krigslist, angrep kadettene hverandres båter med den hensikt å velte eller kapre motstanderens båt. Resultatet ble et fuktig slag hvor de fleste havnet i sjøen og ble drivende nedover med strømmen. Etter at alle hadde tørket og hvilt ut i minibussen på veg tilbake til "byen mellom de syv fjell", ble dagen avsluttet med en god gammel grilllex i vår alles kjære Valhall. Dette ble en pangstart for klassens gruppeutvikling og LOG2 ønsker å takke BFO for støtten til raftingturen som har gitt kadettene mange gode minner og en våt opplevelse de sent vil glemme.

Intervju med stabssjef i Luftforsvarsstaben

BRIGADER ERIK

Av forhandlingsleder Ragnar Dahl

Arbeidsmiljø, slitasjeutfordringer og leveranseevne er forhold som står i fokus i hele Forsvaret. Det var Hæren som startet, men utfordringene er ikke mindre i de andre Forsvarsgrenene, hevdet Brigader Erik Gustavson i et FHAMU-møte. I denne utgaven av portrettintervjuet, setter vi fokus på Luftforsvaret. De hadde store utfordringer mht Forsvarsbudsjettet for 2009 – rammebetingelser var for snevre ifht til de oppdrag man hadde, kort sagt det blir trangt økonomisk i 2009. Luftforsvaret ordner det meste selv, har trang økonomi og lite personell, på tross av dette er det få klager, men jeg vet de sliter, som resten av

Forsvaret. Dette var utgangspunktet, da jeg møtte Brigader Erik Gustavson, stabssjef i Luftforsvaret på hans kontor i ledelsesbygget.

- Det har den senere tiden vært fokusert mye på slitasjeprosblematikk og stort arbeidspress i Forsvaret. Hva er Luftforsvarets største utfordringer i forhold til dette?

Hovedutfordringene våre er at organisasjonen er redusert med omtrent 1000 ÅV siden år 2000, uten at strukturen og oppdraget er redusert nevneverdig. I inneværende omstillingsperiode reduserte vi personelloppsetningene på flere områder for å nå pålagte nedtrekkskrav. Dette ble bare delvis kompensert med reduksjoner i

ambisjonsnivå. Kombinert med uklare rammer i forhold til hva de nye fellesinstitusjonene skulle levere til våre oppsetninger, har dette medført at vi på flere områder mangler kompetanse, og vi sliter med å levere styrker nasjonalt og internasjonalt i tråd med de politiske ambisjoner.

- Dere løser jo oppgavene så hvordan påvirker dette personellet i Luftforsvaret? *Luftforsvarets personell er meget oppdragsfokusert og ønsker til enhver tid å gjøre en best mulig jobb for å fylle disse ambisjonene. Resultatet av dette er at de leverer langt mer enn det som er forventet, noe som dessverre medfører høy slitasje innen en del områder. Det kan vi ikke leve med over tid.*

GUSTAVSON

- Gir den nye langtidsplanen håp om at denne situasjonen kan bedre seg?
Bare delvis. Den forespeilede økningen i årsverksrammen vil i hovedsak gå med til å gjenskape de kapasiteter som ble redusert ved forrige omstilling, noe som gjør det vanskelig å skape nødvendig robusthet i organisasjonen.

Videre er det avgjørende at vi får en klar grenseoppgang mellom fellesinstitusjonene, og Luftforsvaret i forhold til hvem som er ansvarlig for hvilke leveranser, for å unngå stadige diskusjoner om hvem som skal ivareta viktige funksjoner.

- Når vi er inne på fellesinstitusjoner, Luftforsvaret er mer enn noen annen forsvarsgren avhengig av FLO for å kunne løse sine oppdrag. BFO leverte sine merknader til prosjekt FRIFLO for kort tid siden, hva mener du om prosjektets anbefalinger?

Jeg er skuffet over anbefalingene fra prosjekt FRIFLO, og den manglende vekt de har lagt på operative leveranser. For Luftforsvaret er de lokale logistikkfunksjonene en helt avgjørende del av den operative virksomheten, og som både i Sjøforsvaret og Hæren, bør disse integreres organisatorisk i Luftforsvaret.

Anbefalingene i prosjektet vil etter min mening vanskeliggjøre en allerede komplisert samhandling på nivå 3. Der luftvingsjefene i dag må forholde seg til én felles sjef for vedlikehold og forsyning, kan de i ny organisasjon måtte forholde seg til en vedlikeholdssøyle, en forsyningssøyle, og en INI-søyle. Dette uten å kunne styre disse, og uten at noen lokalt sitter med et helhetlig ansvar for logistisk understøttelse. For meg framstår derfor dette som den dårligste løsningen operativt sett, sammenlignet med vårt forslag og å videreføre dagens løsning hvor både vedlikehold og forsyning tross alt er samlet under en logistikkledelse. Det er mulig løsningen gir en viss helhet i forvaltningsmessig betydning, men den synes klart dårligere i forhold til et helhetlig leveranseperspektiv.

- Det har i år vært mye fokus på å balansere budsjettet for 2008. Hvordan har dette påvirket Luftforsvaret?
Luftforsvaret har vært nødt til å gjennomføre

sparetiltak for å unngå et overforbruk på driftsbudsjettet. For vår del skyldtes dette flere forhold: Forhandlingene om HS-avtalen med FLO var spesielt utfordrende, og endelig avtale ble ikke signert før i mars. Selv om produksjonskravene var satt noe ned i forhold til fjoråret, var prisen høyere totalt sett. FDs tildeling til Luftforsvaret var basert på at totalprisen skulle bli lavere enn i 2007. I tillegg har oljeprisen gått kraftig opp siden budsjetttildelingen høsten 2007, og dette alene har medført en betydelig merkostnad. I sum har disse forholdene gjort det nødvendig å redusere treningsaktiviteten på de fleste flytyper, i praksis innført øvingsstopp siste halvår, innført innstramminger i nytilsetninger og kutt i rammetildelingene til driften ved avdelingene for nærmere 190 mill kroner i år.

Var det ikke mulig å forutse dette i budsjettprosessen?

Drivstoffprisen vil alltid være en usikkerhetsfaktor for en storforbruker som Luftforsvaret. For de andre forholdene kom endelig avgjørelse for seint til at det var mulig å håndtere dem innenfor den årlige budsjettprosessen, og dermed må de håndteres i løpet av gjennomføringsåret. Dette er en del av det å være ansvarlig kapitteleier og sjef; aktivitetsnivå og kostnader må tilpasses tildelingen – også når kostnadsbildet forandrer seg i driftsåret.

190 millioner er mye penger, hva blir konsekvensene av kuttene?

Hadde disse nedtrekkene vært en engangsforeteelse, ville de i seg selv ikke vær dramatiske. Det som virkelig bekymrer meg, er at dette er et trekk i en utvikling vi har sett gjennom hele den siste langtidsperioden. Øvingsaktiviteten er langt under det vi mener er nødvendig for å opprettholde kompetanse over tid, og treningsaktiviteten ved våre avdelinger reduseres år for år. Det blir stadig vanskeligere å holde besetninger og operatører operative – for ikke å snakke om muligheten til å bringe nytt personell hurtig opp til en operativ status. Vi har vært både heldige og dyktige som har klart å beholde erfarne folk de siste årene, slik at Luftforsvaret har kunnet flyte på opparbeidet kompetanse. Dette gjenspeiler seg i de

avdelingene vi sender ut i operasjoner, både hjemme og i utlandet, hvor kvaliteten fortsatt er svært høy. Grunnlaget for denne kvaliteten smuldrer imidlertid opp år for år, og det vil ta tid å komme tilbake.

- Når vi først er inne på kvaliteten på de avdelingene Luftforsvaret sender ut, så uttrykte GIL en viss bekymring for helikoptrenes operativitet i Afghanistan på grunn av blant annet ekstrem varme samt topografiske. Hvordan ser statistikken ut?
- GIL informerte om helikoptrenes begrensninger, slik at det ikke skulle komme som noen overraskelse verken for våre politikere eller våre samarbeidspartnere. Heldigvis har dette ikke "slått til" så langt og styrken har pr i dag løst 12 skarpe oppdrag på en god måte – alt fra evakuering av sårede i kamphandling til skadde som følge av bilulykker.

- Styrken evner å utnytte helikopterets egenskaper på en best mulig måte for å løse oppdraget, noe som kjennetegner vårt personell både ute og hjemme. De gjør til enhver tid sitt ytterste for å støtte både ISAF-kolleger og afghanske sikkerhetsstyrker. Dette er viktig, ikke minst for personellet sikkerhet – og stridsmoral!

- Du virker optimistisk, på tross av økonomiske utfordringer og personellmessige utfordringer mht slitasje på personellet. Dette må jo ha en eller annen innvirkning på rekruttering av nytt personell?
Han lener seg tilbake og smilet kommer i det han sier; Det gleder meg å registrere at vi det siste halvannet året har klart å rekruttere i overkant av 100 nye befall til Luftforsvaret. Dette viser at det som skjer ute ved våre avdelinger, og den kompetanse og kvalitet personellet vårt innehar, stimulerer andre til en jobb i Luftforsvaret. Utfordringen fremover er å tilføre kompetanse til de vi har rekruttert, beholde disse og legge forholdene til rette for at færrest mulig ønsker å slutte i Luftforsvaret.

Tøff tid, tøffe utfordringer, men Offisersbladet er trygg på at Luftforsvaret vil lykkes om brigaderens optimisme videreføres inn i 2009 og videre i langtidsperioden.

Norske deltagere gjorde det svært bra i NIJMEGEN

Hans Majestet Kongens Garde ankommer mål med stil. I forsamlingsstellet ventet mange andre deltagende avdelinger.

BFO og Offisersbladet er alltid tilstede der det forgår militær aktivitet, og derfor ble en uke i juli satt av til å følge våre militære deltagere under årets Nijmegenmarsj "De 4 daagse". Nærmest perfekte værforhold og gode forberedelser medvirket til en av tidenes beste resultater, der bare 17 av våre 303 deltagere måtte bryte, og hele 10 av 11 norske avdelinger fullførte som samlet avdeling!

Tekst & Foto: Einar Holst Clausen

Undertegnede og OTV/Utland, Per Iver Nordset landet på Schiphol Amsterdam på mandag, og etter to timers kjøring ankom vi Nijmegen. Leiren hvor alle de ca 5.000 militære deltagere bor, er Camp Heumensoord, som ligger like utenfor Nijmegen sentrum. Vi kom dagen før dagen, for første marsjdag er tirsdag. Leiren sydet av liv, med forberedelser, plastringskurs, pakking og kontroll av sekkenes vekt, mens andre og mer erfarne deltagere

rett og slett tok seg noen glass med kald pils i ølteltet.

Det er tidlig revelje i Camp Heumensoord. De første avdelingene marsjerer ut av porten i tussmørket allerede klokken 04:15, for å slippe unna alt for mye sol og varme. Det er en meget spesiell opplevelse å være vitne til denne spesielle seremonien. Avdelingene står klare med nasjonale flagg og avdelingsvimper, og en seremonimester melder i beste "seargent major" stil, avdelingene klare til start, til et podie der utvalgte nasjoners ledere står. Deretter marsjerer avdelingene ut porten, som er

formet som en hjelm som står oppe på to marsjstøvler. Rungende militærmarsjer, denne gang fra et Tysk musikkorps, sørger også for en god start på en lang vei mot mål.

BFO støttet flere avdelinger økonomisk i år, og i tillegg ga BFO ut mange "camelback" drikkesekker til deltagende avdelinger. Mange drikkesekker ble også delt ut i Nijmegen, noe som ble svært godt mottatt. Under "BFO-stuntet" i Nijmegen, hadde vi kart over løypa alle dager, og prøvde så godt vi kunne å stoppe flest mulig steder for å heie vårt personell fremover. Å

Gruppen fra Panserbataljonen passer ut ved 04:30 tiden i tussmørket.

Brigader Kristin Lund gir råd til befal fra Panser Bataljon.

Norske avdelinger var flinke til å markere seg med norske flagg.

NK HSTY, brigader Kristin Lund, møtte også tøffe kvinnelige offiserer på 4-daagse. Her sammen med kaptein Solberg fra HV (med flagg).

God stemning i ølteltet.

Den norske Nijmegendeleasjonen

Amerikansk og tysk soldat under en minnestund.

En mann fra Krigsskolen deltok. Det var kokken (med vimpel).

Kaptein Solberg fra HV er sjefskoordinator for all norsk deltagelse.

*Fra minnemarkeringen over
falne i slaget ved Arnheim.*

*Et fantastisk folkeliv møtte
deltagerne hele veien.*

komme seg frem med bil, viste seg å være en utfordring, for maken til folkeliv og fest skal vanskelig finnes! Allerede ved femtiden om morgenen, satt det masse folk ute langs veiene for å hylle deltagerne. Hus og gater var festpyntet, og det var rene 17. mai stemningen på så vel landeveier som tettsteder, der det kompakte "marsjtoget" kom sigende forbi. For totalt er det nemlig over 43.000 mennesker fra nesten 100 nasjoner, som går Nijmegenmarsjen.

Etter fire dager i Nijmegen, satt vi igjen med uendelig mange positive inntrykk, samt følelsen av å ha opplevd individuell og

avdelingsvis fysisk utholdenhet som det står respekt av! Kombinert med et flott militært samhold og en meget god administrering av HVs admgruppe i Camp Heumensoord, får man lyst til å reise ned igjen også til neste år.

For å få et bedre innblikk i hvordan deltagerne selv opplevde Nijmegenmarsjen, så kan dere på side 48 lese hva den BFO støttede avdelingen fra LOS har skrevet til Offisersbladet.

Flere andre bidrag fra BFO-støttede avdelinger, vil bli lagt ut på BFOs webside etter hvert, i tillegg til hundrevis av bilder som Offisersbladet tok i løpet av oppholdet.

Den norske Nijmegendelegasjonen

Full innsats!

Offiserer fra Sjøforsvaret kan også gå langt - med stil!

FAKTA:

Om marsjen:

- * "4 daagse" har vært gjennomført siden 1909
- * Man går 4 mil hver dag i fire dager
- * Oppakningen skal nå veie minimum 11 kg (kravet har vært oppe i 22 kg)
- * Det skal være militært antrekk
- * Det opereres med maksimaltid
- * Man kan enten gå som enkelt-deltager, eller i avdelingforband
- * Første norske avdeling var HMKG i 1928
- * Det er HV som administrerer og støtter den norske deltageren

Deltagende nasjoner:

Norge, Sverige, Danmark, Nederland, Tyskland, Sveits, Finland, USA, Canada og Storbritannia.

Norskeavdelinger:

HVU Trondheim, HVU Oslo, UBHH, HMKG, Sanitets Bn, Panser Bn, Artilleri Bn, LOS, Andøya Flystasjon, KNM TSFF, Team Bodø Hovedflystasjon, FIH, Ingeniør Bn, TMBN, samt et samlet lag fra Luftforsvaret, og fra Hæren.

I tillegg var det mange som gikk som enkeltindivider.

"Tolvsju" får konkurrent

General Dynamics utvikler nå et lettvekts 12,7 x 99 mm mg, med sikte på å utkonkurrere velkjente, 75 år gamle Browning M2. Det nye LW50MG hevdes å ha en rekyl på bare 300 lb (136 kg), mot M2s 1000 lb (454 kg). Netto vekt oppgis til 15,88 kg mot 38 kg for M2.

US Army tester NLOS missil

USAs hær har nå begynt tester med komponenter til sitt nye indirekte NLOS (Non-Line-Of-Sight) presisjonsmissil system. Disse missilene skal kunne stå i ubemannede, nettverk-tilknyttede containere og skal primært inngå i det nye FCS (Future Combat System). FCS baserer seg på en familie bemannede og ubemannede stridskjøretøyer med en uovertruffen sensor kapasitet, dels med sensorer på kjøretøyene og dels ute i terrenget, på UAV (unmanned Aerial Vehicle) osv.

NetFires LCC, et Raytheon og Lockheed Martin joint venture, utvikler NLOS - LS (Launch System) og det er denne launch-erens evne til å operere nettverktilknyttet som nå er under testing. Missilsystemet skal også kunne brukes i indirekte presisjonsbeskytning av bevegelige mål.

Et eksempel på sensorene som vil inngå i FCS, og følgelig i samme nettverk som NLOS - LS, er T-UGS (Tactical Unattended Ground Sensor), som utvikles av Textron. T-UGS skal kunne stå mutters alene ute i terrenget, eventuelt nedgravd slik at bare en ca. 20 cm antenne stikker opp, og rapportere om bl.a. personell eller kjøretøyer. T-UGS vil også kunne verifisere det den rapporterer via et kamera som kan stå et annet sted i nærheten. T-UGS kan nettverkes med andre T-UGS eller lignende sensorer på avstander opp til 400 m og sende informasjon til moderkjøretøy inntil 1500 m unna.

Samtidig er FSC' NLOS - C (NLOS - Cannon) 155 mm selvdrevet artilleri blitt vist frem, riktignok bare på et midlertidig chassis. Foruten å være fullt nettverket med de andre FCS komponentene, får NLOS - C automatisk ladesystem og et granat tracking system. Det har ført til en del diskusjon at det planlegges at NLOS - C skal ha en besetning på bare to personell.

Et av de viktigste behovene innen FCS er bedre kontrabeskytnings kapasitet, og det planlegges nå at den nye EQ-36 lokalisingsradaren skal være klar for tjeneste allerede i 2010. Det utvikles også en Lightweight Counter Mortar Radar Version 3.

Kvinnelig firestjerners

US Army har fått sin første kvinnelige firestjerners general (tilsv. generalløytnant), Ann Dunwoody. Hun rykker dermed opp fra nk/stabsjef til sjef for meget store US Army Materiel Command (AMC). Dunwoody er fra New York og ble offiser i 1975.

Samtidig har USA nå fem kvinnelige trestjerners generaler og tilsammen 57 fra brigader og oppover.

Britene kutter Type 45

Britiske Royal Navy er nødt til å redusere antallet Type 45 Daring-klasse luftvernjagere til seks, fra åtte og opprinnelig 12 fartøyer.

Daring-klassen er utstyrt med Sampson 3-D active phased-array hovedradar og PAAMS (Principal Anti-Air Missile System) med Aster-30 og Aster-15 missiler. Det første i den 6500 tonn (fullastet) 30 knops klassen, HMS Daring, ventes i tjeneste i 2010.

Av John Berg,
forsvarsanalytiker

Britenes nye brigader

Den britiske hæren planlegger nå å reorganisere, med enkelte unntak, til bare én type brigade, med tunge, middelstunge og lette komponenter fordelt likt på alle "enhetsbrigadene". Selv om en del tradisjonsrike navn trolig blir beholdt, betyr dette slutten på panserbrigader, mekaniserte og lette brigader.

Planen er oppstått som følge av et behov for å modernisere samtidig med at krigene i Irak og Afghanistan utkjemper. Hærens hovedkampstyrker planlegges i fremtiden å bestå av tre deployerbare divisjons hovedkvarterer og åtte brigader, skriver Tim Ripley i Jane's Defence Weekly.

Planen er imidlertid å beholde 16 Air Assault Brigade som en rask reaksjonsstyrke med særlig høy beredskap. Likeledes ser det ut til at man vil beholde 6 UK Division HQ og 11 Light Brigade, som ble satt opp i 2007 for å føre krigen i Afghanistan.

Organiseringen av "enhetsbrigadene" innebærer at en del Challenger 2 middelstunge stridsvogner, Warrior stormpanser og AS90 155 mm selvdrevet artilleri hentes hjem fra Tyskland og tilføres brigader i England. Nærmere detaljer med hensyn til hvordan brigadene blir seende ut er under utarbeidelse.

Thermobarisk Hellfire i Afghanistan

Også britene bruker nå Lockheed Martin Hellfire missiler med thermobarisk MAC (Metal Augmented Charge) stridshode i Afghanistan, fra sine Apache AH.1 (US betegnelse AH-64D Longbow Apache) angrepshelikoptre.

Denne AGM-114N1 versjonen av Hellfire er vesentlig mer effektiv mot Talibans befestede stillinger enn Hellfire med HE7fra (High Explosive Fragmentation) og HEAT (High Explosive Anti-Tank) stridshoder. Britene vil trolig også bruke denne Hellfire versjonen fra MQ-1 Reaper væpnet UAV.

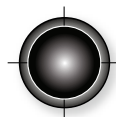
Britene størst 2007

I 2007 var Storbritannia verdens største våpeneksportør, målt i inngåtte kontrakter, med en kontraktstilgang på 19 milliarder dollar. Dette tilsvarer 1/3 av samlet inngåtte kontrakter dette året. Største britiske ordre var 72 Eurofighter Typhoon kampfly til Saudi-Arabia.

For perioden 2002-07 var britene imidlertid nr 2, med kontrakter verd 53 milliarder dollar, mot USAs 63 milliarder dollar. På de neste plassene fulgte Russland med 33 milliarder dollar, Frankrike med 17 milliarder og Tyskland og Israel med 9 milliarder dollar hver.

AVDELINGEN LOS

Av sjt. Daniel Eriksen

Det er tidlig lørdag 12. juli, og sakte men sikkert fylles Gardermoen av kommende medlemmer av avdelingen LOS, bestående av unge befal fra rundt om i luftforsvaret. Avdelingens leder mister flyet sitt, og må belage seg på en business-class billett for å komme ned. Kaoset med booking og bagasje er selvfølgelig til stede, i dag som alle andre dager. Likevel kan avdelingen puste lettet ut da de flerfoldige timer senere møtes ute foran hovedinngangen på Schiphol flyplass, Amsterdam, og de aller fleste har bagasjen sin i god behold.

Avdelingen har sikret seg buss direkte til Camp Heumensoord, og vi innkvarterer raskt og greit i de store teltene. De neste dagene går med til å bli kjent i Nijmegen, delta på åpningsseremonien, sosialisere i ølteltet og generelt sett forberede seg til den kommende utfordringen. Plastringskurset var nyttig, for uten tensoplast ville nok marsjen blitt noen hakk hardere for de fleste. Mandagen er vi klare til marsj, og har skapt et hjemmekoselig tilholdssted på forlegningen, og er klare til å møte nattens marsjstart.

Klokka 02.45 står avdelingen opp, spiser frokost, og gjør seg klar. Alle føtter som skulle plastres er plastret, alle camelbacker er fylt opp, og avdelingsleder Sjt. Wilhelmsen har sangheftet i lomma. Alt er klart for avmarsj på de første av totalt 17,3 miles lange marsjen, med det norske flagget i hånd og på sekker.

Etter noen timers marsj begynner mange av oss førstegangsgåere (med unntak av avdelingslederen) å forstå hva dette virkelig er. Gatene myldrer av folk, både marsjerende, og tilskuere. Tusenvis av hollandske barn står langs veikanten og vil gi oss godteri, frukt eller "high five", når de ikke er av de som kun spør om "Souvenirs?" eller "Stickers?". Dette fulgte oss hele veien igjennom.

Pauser er viktig, og tidlig lærte vi verdien av å tøye, heve bena og kontinuerlig få oss energi ved enhver mulighet. I tillegg hadde vi en ekstremt dyktig sykkelordonans som presset i oss så mye vi kunne få ned på all rasteplassene. Her slapper vi av litt i skyggen, vel vitende om at beina stivner og det blir vondt å starte igjen. Hele tiden balanserer lederen dette, en viktig jobb for å få alle gjennom marsjen.

Et høyt fokus og viktig for individet, som

sammen med talkum og smertestillende, nok er det vi er mest takknemlige for å ha, er sinksalven, som fenrik Wivestad her demonstrerer bruken av. Sinksalven har spart oss for mye smerte.

Vi var på mange måter heldige med været, i og med at vi både slapp de altfor høye temperaturene, og de aller største regnskyllene. Likevel ble det fort å trekke seg tilbake under ponchoen på rasteplassene for å utbedre føttenes tilværelse når anledningen bød seg. På tredje dagen kunne vi alle kjenne trykksmertene godt (les: vondt), men avdelingen gikk videre, fast bestemt på å fullføre. Selvdisciplin satt i høysete, enhver pause måtte være effektiv og rask, for at beina ikke skulle stivne fullstendig. Til tross for mye smerter og lange dager var stemningen god, en trengte aldri å se lenge etter et smil om munnen på et avdelingsmedlem.

Avdelingen rakk også å få med seg norsk blomsternedleggelse på kanadiske graver, utført av Panserbataljonen, denne dagen.

Siste dag var for mange, meg selv inkludert, den hardeste. Denne dagen gjorde vondt, virkelig vondt. Her slo alt av kramper, senebetennelser, skadede

Første møte Schiphol.

To mil igjen siste dag.

I NIJMEGEN

knær, blemmer og andre styggedommer inn på samme tid på toppen av de vanlige trykksmertene. Dette spilte imidlertid liten rolle, for vi visste alle hva som ventet oss. Ingen skulle gi seg denne dagen, men den siste halvdel var virkelig seig og smertefull.

Avdelingslederen både pisket og lokket for å få avdelingen i havn, og det greide han. Etter et utall ganger sunget sanger som "Kråkevisa", "Forglemmegei" og "Grand Grand Daddy" kom vi omsider fram til Charlemagne, hvor vi endelig stolt kunne bære medaljen på brystet og kjøre eller gå hjem til Camp Heumensoord (men denne gangen uten sekk). Når jeg, som et av medlemmene i avdelingen, spør meg selv hvordan det var, er det mange svar som kommer opp. Var det vondt? Ja, helt fryktelig til tider. Var det slitsomt, og uendelig lange dager? Ja visst. Men angrer jeg? Ikke et sekund. Vil jeg gjøre det igjen? Definitivt.

Avdelingsmynten vi fikk for å fullføre som avdeling sender vi til Luftforsvarets Skolesenter Kjevik, som inspirasjon for å gi atter flere den utrolige opplevelsen av "de 4 daagse" i Nijmegen, Nederland.

Pause i regnet dag tre.

Stort forbruk av sinksalve.

Pause i sola dag en.

Mangelfull lederutvik

Av Rolf J. Ledal

27. juni disputerte Dr.philos og kommandørkaptein Odd Arne Nissestad for sin doktorgrad ved Norges handelshøyskole i Bergen. Hans doktorgradsstudie tar for seg lederutvikling ved Sjøkrigsskolen, og dens effekt på de fremtidige offiserenes evne til å lede i dagens og morgendagens konflikter. Dramatisk nok er konklusjonen at morgendagens offiserer er bedre rustet til å gjennomføre en industrialisert form for krig fremfor de konflikter som karakteriserer dagens militære virkelighet som i Afghanistan! I den første av to artikler vil Offisersbladet ta for seg Nissestads arbeide, og se hva som er gjort ved Sjøkrigsskolen i tidsrommet 2001-2004. I neste nummer rettes fokuset mot den utviklingen som kadettkullene i de etterfølgende år møter av utfordringer og krav.

Person-grupperelasjon

Systematisk lederutvikling er vel det som de fleste forbinder med en utdanning på en av våre krigsskoler. Etter en periode med sterkere fokus på de akademiske sidene av Sjøkrigsskolen, ble det for kullet som begynte i 2001 gjort endringer som innebar at det i sterkere grad var fokus på profesjonsutdanningen som offiser. Fremdeles var det fokusert på sertifikatkrav og studiepoeng i det justerte løpet, men samtlige som ble uteksaminert skulle være militære ledere i bunn. Gjennom å benytte "Styrking av Person-Gruppe-Relasjon" (SPGR) som metode, tok Sjøkrigsskolen i bruk verktøy for å måle utviklingen av flere sett av lederroller som det vil være behov for at dagens og morgendagens offiserer skal beherske. Hensikten med å fokusere på person-gruppe-relasjonen er å styrke båndene mellom samtlige i gruppen, for derigjennom kunne bidra til at gruppen

fungerer bedre og gir større stridskraft. Basert på den amerikanske militærstrategen John Boyds teorier, vil det nærmest være et absolutt krav for å lykkes at man behersker kunsten å sette seg inn i motstanderens neste valg, og agere før motstanderen. Tallmessig overlegenhet og tilgjengelig teknikk er på mange måter så underlegen som suksesskriterium at det ikke anses som relevant i de situasjoner våre offiserer møter.

Personlighet og samspill

Avhandlingen analyserer blant betydningen personligheten til den enkelte i ledelses- og samspills relasjoner. Her fant Nissestad at en rekke av lagene ble styrt av en eller flere dominante kadetter. Her fremkom det et mønster som viser betydningen av personlighet samt de utfordringer dette kan medføre med tanke på effektiv lederutvikling.. Avhandlingen viser at dominante kadetter bidrar til å

Odd Arne Nissestad flankert av bedømmelseskomiteen med professor Kjell Grønhaug (NHH) og professor Martha Maznevsky (IMD i Lausanne) t.v., samt professor Gerry Larsson (Forsvarshøgskolan i Stockholm) t.h. for seg.

kadettene. Selv om øvelsesprogrammet var det samme for alle tre kullene, krevde 2004-kullet mer struktur, noe som medførte at kullet ikke fikk omsatt og nyttiggjort seg erfaringene som de gjorde seg. Hvor stor del den enkeltes personlighet har betydd for opptak ved Sjøkrigsskolen i de nevnte kullene, er ikke kjent, men etter det Offisersbladet har grunn til å tro, spilte dette en mindre rolle enn i dagens seleksjonsprosesser. Seleksjonsprosessen som førte frem til opptak ved Sjøkrigsskolen de nevnte kullene, har siden blitt endret gjennom felles opptak og seleksjon sammen med de øvrige krigsskolene, uten at dette nødvendigvis har medført at kvaliteten på seleksjonen har bedret seg. Nissestad viste i sin prøveforlesning til at ved å kjenne søkerens personlighet, så kan ca 13% av søkerens lederprognose predikeres, med andre ord er det en signifikant sammenheng mellom den lederprognosen som blir gitt og søkerens personlighet.

Modning

En mulig svakhet ved studien, som ellers må sies å være svært sterk gjennom sin forskning på hele populasjonen i motsetning til bare et utvalg, er at det kun er kadettene første år ved Sjøkrigsskolen som er forsket på. I studien er således modenhetsnivået hos kadettene noe begrenset, og for de som av personlighet føler en sterkere dragning mot struktur og på forhånd kjente utfordringer har det kanskje tatt noe lengre tid å "komme dit" Sjøkrigsskolen ønsker at de skal befinne seg. Nissestad oppveier studiens mulige svakhet ved å kontrollere sine funn gjennom å reteste kullene 16 måneder etter øvelse Telemakos, som er den avsluttende lederskapsøvelsen i første studieår. Gjennom denne retesten avdekkes det at noe påvist modningseffekt som følge av andre og deler av tredje studieår mht lederatferd. Slik Nissestad ser det, vil andre og tredjeåret, slik det i dag er på SKSK, ha minimal effekt på deres evne til økt rolleflexibilitet. Denne delen av utdanningen har heller en tendens til å forsterke de etablerte mønstrene på grunn av dens stabilitet, da lederutvikling krever variasjon og uforutsigbarhet.

Krigens krav

I en hverdag som offiser i et område preget av stridigheter som Afghanistan i dag er, stilles det krav til at militære ledere er egnet for tjeneste i ustrukturerte, asymmetriske

konflikter. Initiativ og tilpasningsdyktighet er etterspurt hos samtlige, og en dominant leder vil ikke kunne bidra i nødvendig grad. Behovet for å isolere fienden gjennom utstrakt kontakt og nettverksbygging med lokalbefolkningen er kanskje en uoverstigelig hindring for den dominante leder. Personligheten legger ikke til rette for den kontakt og tillitskapende adferd som er nødvendig hos lokalbefolkningen, ei heller hos egne styrker. I verste fall vil det kunne føre til at feil begås, slik som brutalitet mot lokalbefolkningen, feilslåtte operasjoner samt en korpsånd som hindrer at slike hendelser blir avverget. Fienden gis da en unik mulighet til å bruke disse hendelsene mot våre styrker, noe som igjen vil bidra til at en fremtid i fred og fordragelighet blir enda fjernere.

Forsvaret i dag

Nissestad hevder i sin konklusjon at Forsvaret i dag har blitt til en homogen organisasjon som har store problemer med å tilpasse seg og akseptere endringer. Forsvarets strategier er konvensjonelle fred-krise-krig-strategier, som skal gi ny fred, men disse strategiene er ikke velegnet der fienden ikke er en tradisjonell militær styrke. Uten en definert fiende vil ikke en sentralisert militær organisasjon være i stand til å lage strategier som er anvendbare i strid. Behovet for raske tilpasninger og "Auftragstaktik" er større enn avanserte og langtrekkende våpen som er lite selektive i sin virkning.

Løsningen på problemet

Nissestad trekker i sin studie frem at Forsvaret er avhengig av å rekruttere i større bredde enn før. "Hvem du er, avgjør hvordan du leder," setter strenge krav til seleksjonsprosessen. Utdanningen må fokusere på hva offiserene skal gjøre i sitt virke. Profesjonsutdanningen krever altså en hårfin balanse mellom lederutvikling og tradisjonelle akademiske fag. Hvis ikke Sjøkrigsskolen klarer å finne et felles fokus for utdanningen, vil profesjonsutdanningen lett hemmes av interne stridigheter som igjen vil gi offiserer som er dårligere ledere enn de kunne være etter sine tre år på skolebenk, i rigg og i felt. I følge Nissestad må lederutviklingen fortsette gjennom hele utdannelsen, og i ettertid ved tjenestegjørende avdelinger, men primært gjennom hele den treårige profesjonsutdanningen. Akademiske fag og lederutvikling med karakterbygging må balanseres frem til siste dag ved Sjøkrigsskolen!

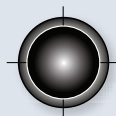
hemme teamets utvikling og således lederutviklingen generelt i det enkelte team. Således anvendes bare en liten del av teamets totale ressuser ved at de dominante kadettene hemmer frigjøring av den potensielle energi som er tilgjengelig for oppgaveløsning i hvert team.

Betydningen av Statsraad Lehmkuhl

Øvelse Magellan, som er et transatlantisk seiltokt på KNM Statsraad Lehmkuhl, har gitt Sjøkrigsskolen en unik arena for observasjon og utvikling. Gjennom skipet som sosialt system og 24-timerssamfunn har enhver mulighet for personlig rollespill blitt umuliggjort. Gruppeprosessene som der kommer i en tidlig fase av kadettene utdanning er ekte og i mange tilfeller svært sterke. De dominante ga liten grad av plass til forskjellighet i gruppene, og i 2002-kullet forekom det sterkere gruppeprosesser som likevel ga en viss utvikling på de dominante

Luftkrigsskolens EUROTOUR 2008

Tradisjonen tro har Luftkrigsskolen arrangert studietur til Europa. Studieturen inngår i modulen Militærmakt og luftmakt – teori og anvendelse. Denne modulen er en del av det andre studieåret ved Luftkrigsskolens bachelorutdanning i militære studier. Deltakere på turen ble da årets andreårskadetter, Kull 57, samt Skolesjefen, Dekanen og et utvalg av instruktører fra Luftkrigsskolen. Administrativ ansvarlig for turen var Kullsjef, Kaptein Steinar Sanderød, som hadde lagt til rette for en sosial og faglig innholdsrik tur.

Av Kad. **Erlend Kristensen**,
Leder KAFO Luftkrigsskolen

Intensjonen med studieturen var blant annet å få et innblikk i dagens NATO-struktur samt å besøke de norske delegasjonene i NATO, og bli orientert om de aktuelle problemstillingene som står på NATOs – og de norske delegasjonenes dagsorden. I tillegg var det interessant å se de kulturelle utfordringene Norge står ovenfor i et multinasjonalt samarbeid på strategisk nivå.

Etter et bedre cruise på Color Lines store stolthet, Color Magic, gikk turen til Allied Air Component Command Headquarters Ramstein, like sørvest for Frankfurt. Noe som innebar en busstur på drøye ti timer. Der ble vi blant annet ønsket velkommen av den nåværende Chief of Staff, Major

General Jon Abma. En frittallende general som i en innskutt bisetning fremmet ønsket om et nytt norsk F-16 bidrag i Afghanistan, nærmere bestemt Kandahar. Sannsynligvis noe som kanskje ikke helt faller i smak hos enkelte regjeringspartier, men som skaper rom for debatt blant Luftkrigsskolens kadetter. I tillegg ble det lagt stor vekt på viktigheten av Air-policing i nordområdene, og de forskjellige tekniske utfordringene i kommando og kontrollsystemet i forbindelse med innføring av ACCS.

Neste punkt på programmet var en rask tur innom Frankrike for å besøke den største befestningen i den berømte Maginot-linjen, Hackenberg A19. En fantastisk reise inn i krigshistorien, hvor vi fikk oppleve kompleksiteten og datidens høyteknologi i en stor og velholdt labyrint av tunneler og kanontårn. Dette var av høy kvalitet og noe

som anbefales for alle som har en forkjærlighet for krigshistorie, eller bare vil oppleve et fantastisk byggverk. For mer informasjon, gå inn på www.maginhackenberg.com.

Selv om air-condition anlegget på bussen var av noe sårbar kvalitet, noe som førte til at temperaturen i bussen steg til nærmere 30 grader, var det fortsatt god stemning blant kadettene da bussen stoppet utenfor hotellet i Brussel. Hotellet hadde en ekstrem gunstig beliggenhet i forhold til Brussels mange kulturelle severdigheter, noe kadettene var flinke å utnytte. I Brussel var besøket på NATO HQ og Den Norske delegasjonen til EU det faglige innholdet. På NATO HQ fikk kadettene blant annet orienteringer om de aktuelle saker på politisk og militær side i NATO, samt NATOs samarbeidsstrukturer med ikke-NATO-land.

Luftkrigsskolens delegasjon ved et AWACS-fly på Geilenkirchen. Foto: Kad. Thomas Rosenberg.

◀ Den norske delegasjonen på Geilenkirchen har samlet inn 5.588,51,- til Kreftaksjonen. En støtte som mottas med stor takk fra Luftkrigsskolen, her representer ved Kad. Stig Tore Aannøe. Foto: Kad. Thomas Rosenberg.

◀ Kullsjef, Kapt. Steinar Sanderød, hadde lagt opp til en utrolig sosial og faglig innholdsrik studietur.

Napoleon må ha nære slektninger på Luftkrigsskolen, Kad. Raymond Olsen ved Waterloo-monumentet. Foto: Kad. Thomas Rosenberg.

Der ble kadettene gjort oppmerksomme på Sveriges bidrag til NATO, og hvor mye større rolle Sverige kan få i NATO i forhold til Norge, ved et eventuelt svensk NATO-medlemskap. Ved Den Norske delegasjonen til EU fikk vi en gjennomgang av hvor mye Norge bidrar til EØS-samarbeidet, til noen kadetters frustrasjon. I tillegg fikk vi et innblikk i hvor tilfeldig det er at Norge får innpass i viktige møter innenfor EUs fire vegger. Med tanke på tilgang til informasjon, nyter Norge svært godt av Danmarks og Sveriges medlemskap i EU. Det ble også tid til debatt omkring EUs militære samarbeidsstyrke opp mot NATO, og hvilke utfordringer dette gir i forbindelse med militære intervensjoner i utlandet.

Man kan ikke ha en studietur til Europa uten å besøke Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE), hvor de norske

representantene tok vel imot oss. Med fokus på spesialoperasjoner, NRF og den nye kommandostrukturen i NATO, tok National Military Representatives Norway (NMR NOR SHAPE) oss gjennom en halv dag med interessante foredrag. De norske representantene med KAdm Sandbekk og Brig Gulbrandsen i spissen, åpnet også for paneldebatt, hvor kadettene og instruktørene fra Luftkrigsskolen fikk stille spørsmål. Selv om møterommet ikke kunne skryte av stor takhøyde, manglet det ikke på åpenhet og ærlighet i svarene fra panelet. Noe delegasjonen fra Luftkrigsskolen satte veldig stor pris på.

På vei til Geilenkirchen fikk vi tid til å kjøre innom det velkjente minnesmerket ved Waterloo, hvor flere av kadettene måtte strekke ut etter de alt for mange trappene opp til minnesmerket.

Etter en interessant foredragsrunde av det norske mannskapet på NATOs luftbårne overvåkingsplattform, AWACS, fikk vi privilegiet av å handle på PX'en.

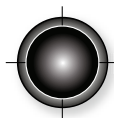
Da gjenstod bare en lang busstur tilbake til "danskebåten" i Kiel, med et lite stopp ved Marinemuseet.

På vegne av Luftkrigsskolen og Kull 57, vil jeg med dette takke BFO for den økonomiske støtten til turen. Turen har gitt oss kadetter et bredere perspektiv på Norges rolle i NATO, samt de generelle utfordringene NATO står ovenfor i fremtiden. Sist men ikke minst har turen gitt oss et større kontaktnettverk som er viktig å ta med seg videre i vår karriere.

HADDE DERE BARE

- Jeg savner de norske soldatene. De var gode folk og hjalp oss gjennom mange år. Det eneste som var galt med dem var at de reiste. Da de dro kunne jeg ha gitt livet mitt for å få beholde dem enda en stund. Abo Mrad er 90 år gammel og Ebel el-Saqis eldste. Han er langt fra den eneste som savner NORBATT.

Tekst og Foto: **Togrim Halvari**

For tretti år siden kom den første norske FN styrken til Libanon. Da det hele var over tjue år senere hadde over 20.000 norske kvinner og menn bidratt med sitt for å opprettholde og styrke freden for lokalbefolkningen i Sør Libanon. De fleste fikk et spesielt forhold til landet og folket som gjennom årene har blitt plaget og preget av hensynsløse krefter i og utenfor Libanons grenser. Men hvordan husker lokalbefolk-

ningen tiden med de norske soldatene, hva er igjen av norske spor etter tjue år i fredens tjeneste?

Kafer Hamam

Amin Ibrahim har fortsatt sin lille butikk i Kafer Hamam. Men handelen er på langt nær så god som den var når de norske soldatene var her. Nå er butikken som en hvilken som helst libanesisk landsbybutikk med kaffe, sukker og andre varer lokalbefolkningen trenger i sitt hushold. Da nordmennene var her gikk det i helt andre

varer. Gull, radioer, klokker og dyr Whisky og mange andre ting som de norske soldatene og offiserene satte pris på. – i 18 år hadde jeg norske soldater som kunder, de var de beste. De var alltid høflige og hjelp til med alt mulig. De respekterte de eldre og hjalp dem om det var noe de trengte hjelp til. Jeg håper virkelig de kommer tilbake, forklarer Amin. I den lille landsbyen er det folketomt, vi er kanskje de eneste som besøker den vesle butikken i dag. Som mange andre steder i Sør Libanon står mange hus tomme. De som bodde der har

Abo Mrad.

Amin Ibrahim og
kona Sohaila.

Hundetroppens siste hvile.

Cheebea3-HQ.

OP 4-14.

KOMMIET TILBAKE!

flyttet til Beirut eller ut av landet, de fleste er lei av usikkerheten og velger å flytte til et fredeligere sted. Libanon har et godt skole system med mange velutdannede unge mennesker. Hver dag forsvinner titalls ut for å søke lykke andre steder. Libanon tappes rett og slett for sin hjernekapital, ingen unge orker lenger å leve i uvisshet. Alle som har muligheten søker lykken i land der de kan tjene mer og føle seg trygge. –De norske soldatene skapte ikke bare gode forretninger for meg og andre, men viktigst av alt fred, sukker Amin og skotter bort på kona Sohaila som nikker bekreftende. Ofte inviterte de soldater og offiserer hjem til seg på kaffe.

Nå er ekteparet redd for fremtiden og situasjonen i landet, de frykter at krigen vil bryte ut igjen om ikke lenge. – vi er redd for at vi må flykte igjen. Mens alle andre land går framover så går vi bakover. Det

er ingen håp for oss så lenge politikerne ikke kan bli enige avslutter Amin.

Cheebea

I Cheeba har de indiske styrkene tatt over bygningen som NORBATT brukte. Her sitter Oberstløytnant P. K. Singh og leder sine soldater. Mens vi drikker te forteller han oss noen av de tankene han har gjort seg opp rundt situasjonen i ansvars området.

–Siden jeg kom hit for tre måneder siden har jeg funnet ut at gjeterne er de viktigste folkene i og rundt Cheeba. De vil alltid være her, uansett hva som skjer. Jeg la også merke til at alle som kjører bil eier en Mercedes. Til og med terroristene eier en Mercedes som de bruker som bomber. Den relativt unge Offiseren er fra Dehli. Han har 17 år i hæren, og dette er hans første oppdrag ute. –Alt jeg visste før jeg kom hit hadde jeg lært på Tv og gjennom media. Jeg visste at situasjonen var litt rart her,

men at folk er godt utdannet og lever ganske godt, forklarer Singh. Den Indiske styrken i Libanon bidrar blant annet med leger og veterinærer som tar seg av folk og fe, og det behandles 150 pasienter hver uke i Cheeba alene. Her i byen er det stasjonert 25 indiske soldater, men i følge Singh er det ingen som går patruljer i byen slik det ble gjort på NORBATT's tid. – Hvorfor skal jeg forstyrre folks dagligliv, de må få leve livene sine i fred for oss. Vi har isteden en rekke observasjonsposter rundt hele byen for å følge med på det som skjer, forklarer den Indiske offiseren som har tjenestegjort på over 13 steder i India og alltid følger seg hjemme, også i Libanon.

Utenfor, rett over gaten i tredje etasje i et hus like ovenfor UNIFIL's HQ står Nijah Ismail Dalli og smiler, og vinker til oss. Hun har skjært at vi er nordmenn og ønsker oss velkommen til Libanon. Datteren er gift i Norge. – Min datter hadde mange

NORBATT Club.

Guldsmid Pettersen.

Libanon-Shebaa.

Disko Georg og hans gamle bil.

Id snakker fortsatt flytende norsk, men har aldri vært i Norge.

NEPBAT er på plass der norske tropper passet på tidligere. Fremst Oberst P.K. Singh.

libanesiske friere, men hennes valg falt på en norsk soldat. Hun var ni år når de første soldatene kom til byen, og har vokste opp med dem. Til slutt giftet hun seg like godt med en av dem. I Libanon finner vi flere slike historier, mange av soldatene som tjenestegjorde i Libanon fant sine koner i det vakre landet.

Vi vinker farvel til den trivelige Nijah og bestemmer oss for å kjøre over fjellet mot Ebel el-Saqis. Veien går opp mot og forbi OP 4-14 og er ganske ny. Den første delen er imidlertid dårlig og vi må snirkle oss sakte langs den Israelsk okkuperte grensen. Noen gjeterer passer på flokken med geiter, et klassisk Libanon-motiv som selvsagt må festes til minnebrikken. Dette er tolken vår ikke særlig glad for, og det er ikke lett selv for en som har vært her før å forestille seg hvordan lokalbefolkningen opplever å leve så nært inntil landet sitt uten å kunne sette sin fot der.

Rashaya el Foukar

Hani Isper er 85 år gammel og husker de norske som gode folk. Sønnen hans hadde en restaurant og laget de kjente magiske krukken som hundrevis av norske soldater kjøpte med seg hjem. I dag selger de ikke

mange krukker. Lageret er tomt og han kan ikke huske sist han solgte en. – Vi savner alle de norske soldatene, de oppførte seg godt og respekterte oss, sier Hani. Rundt ham ligger det kasserte og gjenglemte krukker, flere har norske navn er malt inn i den brune keramikken. Kanskje var det en soldat som glemte å hente suveniren sin før han satte kursen hjem til trygge Norge? Vi overtaler Hani til å låse oss inn i restauranten som ligger like over krukkeutsalget. Stedet har stått uforandret siden en siste nordmann satte sine tenner i en rykende varm pizza. Norske flagg, halvtomme spritflasker, hilsener og visittkort, bilder av glade norske soldater, et hvor en norsk soldat holder rundt skulderen på en libanesiser, - my son forklarer Hani. Stedet er som en tidsmaskin. Man forventer hvert øyeblikk at en norsk soldat på frivakt skal komme inn og bestille seg en iskald almaza.

Blatt:

Vi setter kursen mot Blatt, her treffer vi Alia Ahmed som leide ut huset sitt til de norske FN styrkene

- De norske soldatene leide hus av meg i 19 år, jeg hadde aldri noe å si på dem,

minnes Alia. Hun flyktet i 1975 til Beirut hvor hun og barna bodde fram til 2000. Hvert år mens hun leide til de norske styrkene brukte hun å ta turen fra Beirut for å inspisere huset. – Soldatene gikk ut og jeg fikk gå omkring å sjekke at alt var ok. Det eneste jeg husker jeg ikke likte var at de norske soldatene var veldig glad i farger, en vegg var gul, en annen blå, men det var jo ikke noe problem, veggene kunne jo lett males igjen etter at de flyttet ut. Jeg har leid ut til andre nasjoner og det har ikke vært så trivelig. Noen jeg leide ut til var utrolig skitne, men når de norske bodde i huset var det alltid skinnende rent, husker Alia. Nå bor hun alene i det store huset. Hadde det ikke vært for barna vet hun ikke hvordan hun ville ha klart seg da hun ikke mottar noen form for pensjon fra den Libanesiske staten. Mannen hennes var politisk aktiv og forsvant i Saudi Arabia for over 35 år siden. Da satt hun alene igjen med syv barn.

– Bare gud vet fremtiden til Libanon. Det hadde vært fint om Norge kunne kommet tilbake og hjulpet oss, sier hun og sukker. Hun giftet seg når hun var 18 og han 16. og har abortert 7 ganger. Da mannen forsvant hadde hun heldigvis en del gull hun kunne selge slik at hun kunne kjøpe huset

til seg og sine barn, det var dette huset hun senere leide ut til tropp 2, kompani A i NORBATT. Men på tross av alt hun har opplevd i livet er hun utrolig blid og vennlig med en hukommelse som er nesten skremmende. – Du hadde hund, du kom hit med hunden din noen ganger, sier hun til meg i det vi går. Det er 23 år siden journalisten i 1985 som ung mann var hundefører i Libanon. At hun husker en liten hendelse så langt tilbake i tid får meg til å fundere over hva lokalbefolkningen har tenkt om oss, alle de årene vi var en del av deres liv.

Ebel el-Saqi

Id snakker utmerket norsk, og har vært vår tolk under besøket i Sør Libanon. Han har fortsatt en god del kontakt med norske venner som han snakker med på telefonen, men har aldri vært i Norge. Da de norske styrkene kom til den lille landsbyen helt sør i Libanon var hans og familiens hus et av de første som ble tilholdssted for de soldatene. –vi kom tilbake fra Beirut da vi hadde hørt at norske styrker var kommet for å beskytte oss. De hadde tatt huset vårt, men vi aksepterte det, alt var bedre enn den usikkerheten vi hadde levd med, endelig

kunne vi føle oss trygge. Etter noen år og en hvileløs tilværelse med noen måneder i et hus, noen i et annet fikk vi endelig boligen vår tilbake. Da startet jeg mitt eget burger utvalg, men drev også med andre forretninger. Blant annet gjorde jeg mye av murerarbeidet for de norske styrkene, minnes Id som i dag jobber mer eller mindre som murer på heltid. På taket av huset har han en rekke fugler som han stiller med hver dag, det er en av hans hobbyer. – jeg har sluttet å tro på fred, verken dere eller noen andre kan hjelpe oss til fred. Her husker man i generasjoner. Om et familiemedlem i en hvilken som helst familie ble drept, ville dette bli hevnet en eller annen gang uansett hvor mange soldater det er her, slik er vi bare, og derfor kan vi ikke finne fred, sukker Id mens han mater fuglene.

Dog House: Gamel Nahra 72

Litt lenger bort i veien holder Gamel Nahra til. Han er 72 år gammel og leide ut huset sitt til de norske styrkene fra 78 – 92. Den tiden bodde han i Beirut, men kom hvert år til Saqi for å se til huset. Han jobbet i Leb army i 25 år og har opplevd flere kriger. – Fremtiden ser ikke lys ut, så lenge Israel og Syria ikke lar oss i fred så blir det ikke bra her i landet. Vi hadde det bra mens de norske styrkene var her, men uten UNIFIL vil det bli krig, sukker han oppgitt og fortsetter

–Libanon burde være det beste landet i midt Østen, men med de naboene vi har så vil det ikke bli en realitet. Huset hans ble brukt av hundetroppen og han husker det var en minnelund for de hundene som døde under tjeneste på eiendommen, minnesteinene som sto der er nå en del av gjerdet rundt huset hans. Rett over gata bor Ali Feris på 13 og familien hans. Faren hans jobber som landbruksarbeider for han som eier huset, og de får derfor bo der. Det er ikke mye igjen som minner om at dette en gang i tiden var Villa Rabis hvor hundetroppen holdt til. Burene står nedgrodd langt inne i hagen og det eneste som synes er noen navn de norske soldatene har skrevet inne i våt betong rett innenfor døren. Vi går igjen ut på gaten. Vandrer fra hus til hus hvor norske soldater holdt til. Militærpolitiets hus i MP-bakken står tomt, tomten er gjengrodd og det eneste som minner om at dette en gang var bebodd av norske soldater og offiserer er noen bokstaver på veggene, og en grill der nordmenn en gang grillet en kotelett eller to. Treningsstudioet på vannhøyden er gjengrodd og det virker ikke som om noen har vært der siden norske gutter og jenter svettet ut litt frustrasjon i den kraftige steinbygningen. Utenfor Norbatt Club treffer vi Hiam Farhat som sammen med mannen fra 1985 til 1990 hadde klubb med

restaurant og biljard for norske soldater i huset sitt.

– jeg husker at det var en veldig lønnsom forretning og veldig trivelige folk. Fortsatt kommer noen av våre gamle kunder på besøk til oss den 17 mai for å hilse på, sier hun før vi går videre.

I flere timer rusler vi rundt i den lille landsbyen som nå nesten kjennes litt norsk. Over alt smiler folk og sier at de ønsker NORBATT velkommen tilbake når som helst. Flere snakker litt norsk og alle har de en trivelig historie og fortelle fra den tiden norsk ble hørt i Ebel el-Saqi's gater.

Vi rusler videre mot Druserbyen og stopper opp for å slå av en prat med den lokale heltene som kanskje flest kjenner, nemlig Disco Georg. Han, kona, datteren og sønnen bor nå i huset hvor sjefen for NORBATT holdt til. – Dere aner ikke hvordan det var her for to år siden, det vi opplevde var verre enn i 78 og 82, jeg trodde den tiden var forbi, men vi skal visst aldri få leve i fred, forteller Georg. Mens det haglet ned som verst med Israelske granater, mistet han og kona et 7 måneder gammelt foster som følge av alt stresset krigen førte med seg. Senere går vi for å inspisere den gamle og kjente Peugeotten, stasjonsvogna alle som har vært i Libanon kjenner til. – denne bilen er norsk! Den har norsk sjel og jeg skal aldri kvitte meg med den, den representerer hele den tiden vi hadde sammen med dere norske her i Sør Libanon. Jeg savner virkelig den tiden, da var det godt å leve i landsbyen, forklarer Georg. Fortsatt har han mange venner i Norge og han har gjennom årene vært en rekke ganger i Norge på besøk.

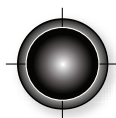
Til slutt besøker vi en annen kjent mann i bybildet, den gamle moktaren, Josef Saadi. Han er nå 86 år gammel og det er tydelig at han ikke lenger er så sprek som han var før. Huset hans er fylt med minner fra da han brukte store deler av sin tid sammen med norske soldater og offiserer for å løse små og store problemer. – Noen av mine beste venner er norske og jeg savner dem virkelig. Hils til alle og si at jeg fortsatt er i live, og at jeg ønsker dere hjertelig velkommen tilbake. Snart kommer en ny krig. Israel og Hisbolla skal begge vise hvem av dem som er sterkest. Når den krigen kommer trenger vi dere. Dere gjorde en god jobb, og er dypt savnet, avslutter Josef før en slektning hjelper ham tilbake i sengen.

Med et husker journalisten en linje fra et dikt skrevet av en NORBATT veteran. " saktmodig går jeg inn til det lystige avskjedsdag, snart er alt bare fragmenter av minner" men for oss som har opplevd det varme landet og folket vil minnene være langt mer enn fragmenter. Litt av Libanon vil alltid bo i oss, og litt av oss vil for alltid bo i Libanon.

ACTION PÅ FJORDEN: Paulius har aldri vært i en båt før. Det var derfor stort å få bli med RIB-båt i Saltstraumen. Foto: Ove Ronny Haraldsen, Luftforsvaret

Drømmetur til Nord-Norge

BODØ: Luftforsvaret kunne i slutten av juni ønske 21 barnehjemsbarn fra Litauen velkommen til en drømmeferie i nordnorsk natur.

Tekst og foto: **Ove Ronny Haraldsen,**
presseoffiser Luftforsvaret

Vi er ved Saltstraumen utenfor Bodø, hvor selskapet Saltstraumen Naturopplevelser har invitert barna med på båttur i verdens sterkeste malstrøm. Ingen av barna har noensinne satt sin fot i en båt tidligere, og nå skal de altså ut på havrafting.

Åtte år gamle Paulius klamrer seg fast til rekka idet RIB-båten spretter over bølgene og legger hardt over til siden. Paulius fryder seg over suget i magen og vinden i håret. Her kjennes G-kreftene på kroppen, nesten som i et jagerfly. For det var på grunn av norske jagerfly og en tidligere jagerflyger med eget flyselskap, at de 21 barna havnet i Norge. Barna ble nemlig adoptert av de norske mannskapene som var på NATO-opdrag i Litauen i perioden 16. desember 2007 til 15. mars 2008. - Allerede da vi var der nede, begynte ideen om å få barna over til Norge å ta form. Det ble for trasig å avslutte det hele der og da, når vi dro hjem etter tre måneder, forteller initiativtaker Rolf Morten Gumdal.

Vil gi barna håp

Major Gumdal har sammen med den kjente ildsjelen Shirley Bottolfsen klart å arrangere en ti dagers drømmeferie fullspekket av aktiviteter. I løpet av oppholdet har barna

sovet i lavvo, fisket ørret, vært i badeland og på fotballkamp, for å nevne noe. - Vi gjør dette for å gi dem håp, og vise barna at det finnes muligheter som er åpne for dem utenfor Litauen. Dette vil kanskje motivere noen av barna til å komme seg opp og ut i verden. Uansett tror jeg dette er noe de vil leve lenge på, forteller major Gumdal.

Båtturen er i likhet med resten av aktivitetene, gitt gratis av lokalt næringsliv i Bodø og omegn. Flyturen til Norge ble sponset av Norwegian-direktør Bjørn Kjos. Mye av givergleden skyldes at major Gumdal har fått Shirley Bottolfsen med på laget. Shirley har samlet inn penger til veldedige formål i en årrekke, og har forelsket seg i barnehjemsbarna fra Litauen.

- Folk har stilt opp på kort varsel, og givergleden har vært enorm. Vi har fått klær og utstyr slik at barna kan fortsette med friluftsliv også i Litauen. Her har folk virkelig vist sin norske kjærlighet, forteller Shirley.

Barna bor hjemme hos ansatte i Forsvaret under oppholdet i Norge. På denne måten er de også blitt kjent med norske barn, og flere familier vil holde tett kontakt med sine fadderbarn også i fremtiden. - Her er det blitt knyttet bånd for resten av livet. Barna mangler en familie i Litauen. Nå har de fått en familie i Norge, avslutter Shirley Bottolfsen.

FADERLIG MAJOR: Rolf Morten Gumdal syntes det ble for trist å si farvel til barna i Litauen. Dermed ble det norgestur på hele gjengen.

UNGDOMMELIG ILDSJEL: Shirley Bottolfsen (i midten) takker alle som har bidratt til å gi de litauiske barna en opplevelse for livet.

SPONSET BÅTTUR: Kjell Sakkariasen fra Saltstraumen Naturopplevelser synes det var flott å ta med barnehjemsbarna fra Litauen på en vakker båttur blant nordnorske fjell.

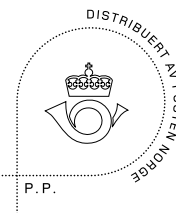
Bergans

OF NORWAY

Leverandøren av bekledning, telt, soveposer, vester og ryggsekker til spesialenheter verden over

Bergans Fritid AS, Loesmoen
Box 293, 3301 Hokksund
Tlf: 32 25 25 00
Fax: 32 25 25 10
marked@bergans.no
www.bergans.no

BB-Economique
NORGE

GRIPEN NEXT GENERATION

ALLE OPPDRAG I NORD – I NORGE – I NATO

GRIPEN NEXT GENERATION (NG) er et multirolle-kampfly som kan løse alle typer oppdrag. Gripen NG er, med sin store rekkevidde, høye fart, unike manøvrerbarhet og avanserte sensor-systemer, en betydelig oppgradering av den versjonen som allerede er levert til andre NATO-land.

Sverige tilbyr Norge et kampfly som tilfredsstiller alle Luftforsvarets krav. Gripen løser alle oppdrag. I Nord. I Norge. I NATO.

For mer informasjon om Gripen gå til
www.gripen.com ● ● ● ●

SAAB